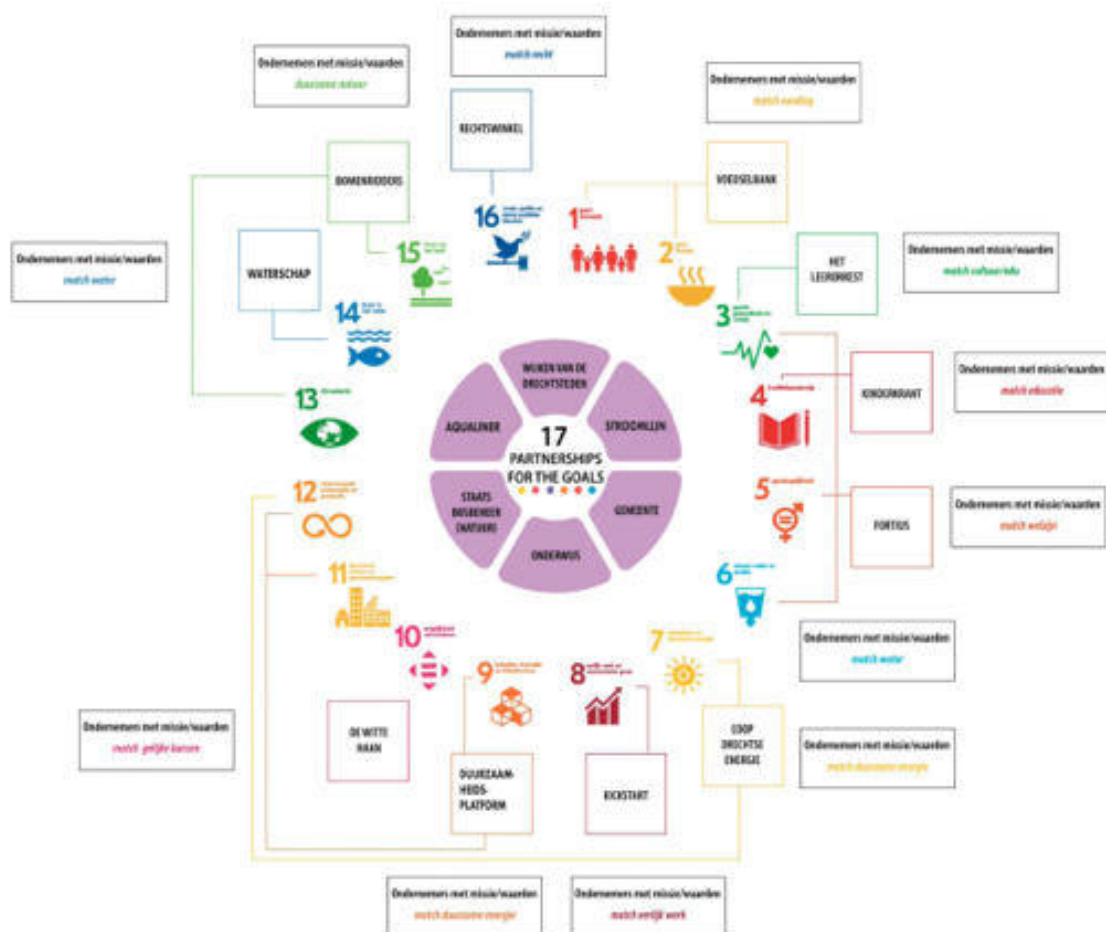


DRECHTSE ALMANAK



INZICHTEN | VERBINDING | ACTIE

Dit is de Drechtse Almanak. Een gids met inzichten, wensen en zorgen en wat we zelf en samen kunnen doen om de kwaliteit van leven te verbeteren in de Drechtsteden. Deze gids is tot stand gekomen door samenwerking met inwoners, zowel kinderen als volwassenen, maatschappelijke organisaties, (semi-)overheidsinstellingen, zakelijke organisaties en betrokkenen in de Drechtsteden. Want we zijn onderdeel van de oplossing.

DOE MET ONS MEE!



Inhoudsopgave	
1 Proloog	3
2 Voorwoord	5
3 De Drechtse Almanak	6
4 Totaaloverzicht resultaten	9
5 Resultaten per gemeente	9
I. Alblasserdam	13
II. Hendrik-Ido-Ambacht	21
III. Papendrecht	29
IV. Dordrecht	37
V. Hardinxveld-Giessendam	52
VI. Sliedrecht	60
VII. Zwijndrecht	68
6 Nawoord	75
7 Naslagwerk	77
8 Bronnen	79

1 Proloog

Initiatief Samenloop Drechtsteden

Het initiatief Samenloop Drechtsteden is een gecoördineerde samenwerkingsvorm van Het Transitieteam, dat het resultaat is van de matches die tijdens De Beursvloer 2023 in Dordrecht gehouden werd. De Samenloop heeft als doel betrekken van stakeholders van de leefomgeving van de Drechtsteden, op basis van hun affiniteit of intrinsieke motivatie/missie. Hierdoor kan de urgentie van de verbeteringen van de kwaliteit van de leefomgeving van de Drechtsteden worden gecommuniceerd, bewustwording gerealiseerd en hier gezamenlijk over worden gesproken. Op basis van samenwerking kan iedereen onderdeel van de oplossing worden en actie ondernemen. Dat is de missie van dit initiatief.

Het Transitie Team

Het Transitie Team wil een zo groot mogelijke steen bijdragen aan een betere wereld, waarin we in kracht en verbinding tot elkaar staan, teneinde iedereen in organisaties optimaal tot hun recht te laten komen door te verbinden kunnen we maximale afstemming met onszelf (organisaties) en de wereld om ons heen (maatschappij/natuur) realiseren om blijvend een substantiële bijdrage te kunnen leveren aan het welzijn van de samenleving. Door het initiëren van nauwe samenwerking en verbinding met onze stakeholders, realiseren we onderscheidende en kansrijke (business)transities met impactvolle lange termijn oplossingen die duurzaam waarde creëren voor de samenleving en haar organisaties.

Hét Transitie Team wil een betere wereld realiseren en blijvend transformeren. Door de wijze waarop mensen respectvol met elkaar omgaan, intensief op basis van intrinsieke motivatie met elkaar samenwerken en met elkaar in verbinding staan en te leren zal met nog meer plezier en impact de belangen van de samenleving, van de organisatie, van anderen en van onszelf centraal blijven staan. Dat doen we volgens het Ubuntu-principe¹. “Wanneer het goed gaat met één persoon, gaat het goed met de groep. Wanneer het niet goed gaat met een persoon, gaat het ook niet goed met de groep”. “Ubuntu; I am, because we are, because the world is”.

Samenloop/brede welvaart

De brede welvaart blijft achter in de Drechtsteden². Grote bewegingsarmoede, financiële armoede, een lagere levensverwachting, harder moeten werken voor een lager salaris en ga zo maar door. Het stimuleren van de brede welvaart is daarom een belangrijk doel van de Samenloop.

Evenement als tastbaar product

Binnen de Samenloop moeten diverse stakeholders worden betrokken, op basis van hun motivatie. Hierdoor kan de urgentie worden gecommuniceerd, bewustwording

¹ www.ubuntu-society.nl/public/files/Pages%20from%202016-4_pdf%20-%20Adobe%20Acrobat%20Pro.pdf

² RaboResearch, Vijf typen Nederlandse regio's als aanknopingspunt voor regionaal welvaartsbeleid, 2023

gerealiseerd en hier gezamenlijk over worden gesproken. Op basis van samenwerking kan iedereen onderdeel van de oplossing worden en actie ondernemen.

Daarom is het doel de Samenloop ook om die gezamenlijke bewustwording te creëren, mensen met elkaar verbinden en een omgeving creëren om efficiënt met elkaar te communiceren over duurzaamheid, zorgen en kansen in kaart brengen.

Om zoveel mogelijk mensen te betrekken bij de samenloop op basis van hun eigen interesse en de urgentie communiceren, bewustwording realiseren en gezamenlijk er over praten en zo onderdeel van de oplossing te worden met acties.

SDG Verenigde Naties uitgangspunt

De Samenloop is meer dan alleen het evenement. Het is de beweging om de brede welvaart te stimuleren. Het evenement is daarmee het symbool van de Samenloop. De SDG (Sustainable Development Goals³) van de Verenigde Naties zijn hierbij een kapstok.

Op basis van de SDG en de achtergronden van de maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en (semi-)overheden zijn mogelijke samenwerkingen in kaart gebracht.

Almanak

Het Transitieteam zal onderzoek en/of laten uitvoeren doen naar de stand van de brede welvaart in de Drechtsteden. De resultaten van het onderzoek worden in een Drechtsteden Almanak gebundeld. In de Almanak komende de inwoners van de Drechtsteden aan het woord met hun uitgesproken zorgen, aanbevelingen en succesverhalen. Daarmee wordt zichtbaar wat men in de Drechtsteden met elkaar moet aanpakken en waar de kansen worden gezien om impact te maken.

De noodzaak van samen bewuster

“Ik ben enthousiast over de Global Goals om wereldwijd duurzame ontwikkeling te bevorderen. De 17 Sustainable Developmental Goals kunnen ook in onze regio gebruikt worden om de brede welvaart van al onze inwoners te versterken.”

Wethouder Margreet de Deugd

Gemeente Alblasserdam

“Initiatieven als de Samenloop zijn aanjagers om een gezamenlijke bewustwording te creëren en mensen met elkaar te verbinden, zodat we samen met stakeholders de leef- en werkomstandigheden van alle inwoners in de regio Drechtsteden verbeteren en verduurzamen. ”

Wethouder Tanja de Jonge

Gemeente Dordrecht

³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingshulp/internationale-afspraken-ontwikkelingshulp>

2 Voorwoord

Bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid klinken zo vanzelfsprekend, maar dat is het natuurlijk niet. In mijn jaren als politicus heb ik mij ingezet voor deze doelen in verschillende functies, zowel als wethouder in Dordrecht en als parlementslid in Den Haag. Onze samenleving vereist permanent aandacht en bijsturing zodat kansengelijkheid voor iedereen blijft bestaan.

Ook in de Drechtsteden zijn er genoeg uitdagingen rondom brede welvaart. Daarom ben ik blij met dit initiatief voor de Drechtse Almanak dat tot stand is gekomen dankzij een nauwe samenwerking tussen de klimaatburgemeesters, het Transitieteam, diverse maatschappelijke organisaties, leerlingen van Dalton Overkampweg en betrokken inwoners. De samenwerking tussen gemeenten, bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en inwoners laat zien dat we het verschil kunnen maken in deze regio als we de handen ineenslaan.

Met de Sustainable Development Goals als leidraad kunnen we met dit project samen de grote vraagstukken van de regio, zoals duurzaamheid, kwaliteit van leven en kansengelijkheid aanpakken.

En nu? Van plannen naar uitvoering.

Wanneer we met elkaar samenwerken gaan we slim samen vooruit. Hiervan ben ik overtuigd. Ik wens de initiatiefnemers hiermee veel succes!

Gerard Schouw

Ambassadeur Smart Delta Drechtsteden



3 De Drechtse Almanak

Aanleiding

Samen met studenten van middelbare scholen, MBO- en HBO- instellingen, klimaat burgemeesters en vele anderen hebben we dit initiatief ontplooid en onder de inwoners onderzoek gedaan naar de kwaliteit van leven. Omdat het met de kwaliteit van leven in de Drechtsteden slecht is gesteld, zoals in de proloog uiteen is gezet.

Methode

Het hele project is op basis van Ubuntu en het Indaba besluitvormingsproces opgezet. Dit is ook gebruikt tijdens het ondertekenen van de klimaatdoelstellingen in 2015 in Parijs. De Franse minister van buitenlandse zaken heeft dit oude Zulu gebruik ingezet en met het resultaat dat 195 landen de SDG hebben ondertekend.

Omdat het belangrijk is om alle stakeholders te betrekken, zijn we eerst op zoek gegaan naar het antwoord op "Wat vinden de inwoners zelf van de kwaliteit van leven in de Drechtsteden?". Dit hebben we gedaan met interviews onder de inwoners van alle gemeenten. Het betreft dus een kwalitatief en indicatief onderzoek.

Resultaten

De onderzoeksresultaten zijn gekoppeld aan de Sustainable Development Goals (SDG). Dit zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en klimaatcrisis. De scholieren hebben de eerste resultaten van het onderzoek van alle gemeenten van de Drechtsteden aan de wethouders aangeboden op 21 september 2024 in de week van de SDG op diverse kades van de Drechtsteden. Hiervoor is er een speciaal evenement georganiseerd: De Samenloop. Via het verbindende water, worden zo de aangeboden resultaten verzameld, zodat we een complete verzameling hebben, die gebundeld voor u ligt.

Doel Almanak: Inzichten, verbinding, actie

We hebben gekozen voor deze vorm van publicatie (die we tevens online beschikbaar gaan stellen, zodat deze dynamisch is omdat de scholen verder gaan met het onderzoek. Dit wordt namelijk op een aantal scholen een PVA (profielwerkstuk) of afstudeeropdracht). Op deze manier krijgen we meer in beeld, stimuleren we bewustwording over duurzaamheid en komen we in gesprek met elkaar om kennis te delen en tot actie uitvoeren te komen.

Kortom, door in gesprek te gaan wordt bewustzijn gestimuleerd en door na te gaan denken wat kan ik zelf en wat kunnen we samendoen, ontstaat betrokkenheid bij deze gezamenlijke uitdaging. Door samen van gedachten te wisselen wat we zelf kunnen, wordt de aandacht ook gericht op verantwoordelijkheid nemen en tot slot, door te bespreken wat we samen kunnen doen, worden we onderdeel van het geheel. Het gaat hier natuurlijk om het onderzoeken hoe we tot structurele gedragsverandering tot stand kunnen brengen.

De resultaten vormen ook een startpunt voor de HBO Drechtsteden Toegepaste Psychologie studenten om te onderzoeken wat de sociale kantelpunten zijn om deze totstandkoming te faciliteren.

Doelstellingen

De score volgens de brede welvaart is in de Drechtsteden t.o.v. de rest van Nederland erg slecht (zie 1.3). Daarom is het streven om met dit initiatief de scores te verbeteren binnen 36 maanden:

- 1) Drechtsteden is in staat om verbeterde duurzame waarde stromen te genereren waardoor het gemiddelde uurloon zowel kwantitatief als kwalitatief verbetert (Dordt Onderneemt kan hier een grote rol in spelen, samen met alle ondernemers in de Drechtsteden). Dit moet leiden tot een verbetering dat de Drechtsteden niet bij de bovenste 10% maar het middengedeelte van Nederland komt.
- 2) Door kennisdeling en verbinding, het potentieel van de Drechtsteden beter benutten waardoor medewerkers veel meer kunnen deelgeven aan de samenleving en daardoor een andere positie in de samenleving innemen (Duurzaamheidsfabriek wil dit met name doen aan de hand van de Marine en installatie/technische kennis die hier aanwezig is in de regio), maar dit ook zichtbaar maken (d.m.v. de duurzaamheidsverslaggeving en deze ook te publiceren). Dit moet leiden dat de Drechtsteden geen negatieve sociaaleconomische status (SES) en welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktdeelname (WOA) score meer heeft.
- 3) De gezondheid met een regionaal plan (verder) uit te bouwen en in eerste instantie het overgewicht drastisch te verminderen (Fortius kan hier een grote rol spelen met het akkoord dat zij hebben gesloten met de gemeente). Maar ook b.v. herinrichting van Mobiliteit. Dit moet leiden dat Dordrecht op 35% met overgewicht komt en op de lange termijn verbeterde levensduur kan realiseren (dit is niet eenvoudig te kwantificeren i.v.m. de huidige leefomgeving en de lange termijn negatieve effecten).
- 4) Door de resultaten van de inwoners om te zetten in een gezamenlijk actieplan waarin alle wensen, zorgen en acties (die men zelf of die we gezamenlijk kunnen doen) uit te gaan voeren met elkaar die de onderliggers zijn van een gezonde leefomgeving en kwaliteit van leven in de Drechtsteden (hier spelen de inwoners, het onderwijs en maatschappelijke en overkoepelende organisaties een rol om in kaart te brengen en te faciliteren dat kennis gedeeld wordt en acties uitgevoerd kunnen worden. Dit moet ertoe leiden dat de Drechtstedenaren op een schaal van 1 tot 10 de kwaliteit van leven met minimaal 2 punten moeten verbeteren (tijdens het onderzoek zal een nulmeting plaatsvinden).

4 Het onderzoek

Er is zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek gedaan. Hierbij zijn online bronnen en documenten geraadpleegd en interviews gehouden onder de inwoners van de Drechtsteden.

Deskresearch. Diverse bronnen (zie bronnenlijst) zijn geraadpleegd over de kwaliteit van de leefomgeving in de Drechtsteden. Deze bronnen zijn zowel van gemeenten (over hun visie en duurzaamheidsdoelstellingen), onderzoeksbureaus en andere instellingen, die openbaar geraadpleegd kunnen worden. Een kanttekening hierbij is dat een aantal van de bronnen niet heel recent, maar dat hiervoor nog geen nieuwe data beschikbaar is.

Field Research. 40 studenten van diverse scholen hebben interviews bij ongeveer 500 inwoners van verschillende Drechtsteden gehouden. Deze open vragen waren op basis van het Indaba principe (zie het naslagwerk) opgesteld. Een kanttekening bij de interviews zijn de vraagstellers, die uit jongvolwassenen bestond, hebben geen ervaring bij het afnemen van interviews, hoewel ze wel een korte training hebben gehad om dit op correcte wijze uit te voeren. Daarnaast hebben zij ook de verslaggeving uitgevoerd en zijn de responses door hen geïnterpreteerd. Een andere kanttekening is dat jongvolwassenen ontwapenend werken en inwoners daardoor meer geneigd zijn om medewerking aan de interviews te geven en eerlijke in plaats van sociaal wenselijke antwoorden te geven.

De resultaten

Om de resultaten zoveel mogelijk te kunnen valideren, zijn de kwantitatieve en kwalitatieve uitkomsten tegen elkaar afgezet. Ook zijn er steekproeven genomen bij het afnemen van de interviews, om te controleren of de output correcte weergave van wat de respondenten hadden geantwoord.

De respondenten

De respondenten zijn inwoners van diverse straten, in diverse wijken van alle Drechtsteden te weten: Alblasterdam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht en Zwijndrecht. In totaal zijn 465 mensen ondervraagd in een periode van mei t/m september 2024.

Online en real-time

Het onderzoek is, zoals aangegeven in deel 3 van deze Almanak, online beschikbaar en zal continu worden bijgewerkt. Het onderzoek wordt namelijk continu uitgevoerd en zal verder worden uitgebreid met andere straten en wijken van iedere gemeente van de Drechtsteden. Ook zullen straten en wijken waar het onderzoek al heeft plaatsgevonden, opnieuw meegaan in het onderzoek, waarbij we de voortgang meten van de acties die uitgevoerd worden. Zo hebben we online en real-time inzicht in de verbeteringen t.a.v. kwaliteit van de leefomgeving in de Drechtsteden. En wordt bewustwording continu gestimuleerd.

5 Totaaloverzicht resultaten

Hieronder een overzicht van de resultaten per gemeente. Waar ze koploper in zijn, wat de meest belangrijke verbeterpunten zijn en waar de inwoners graag focus op zien, met hun belangrijkste opmerkingen.

Hierbij is gebruik gemaakt van de SDG, om eenvoudige vergelijking te maken, maar ook om voorzet te geven voor de duurzaamheidsverslaggeving die op basis van SDG gemaakt worden. Hiernaast zijn alle SDG in het Nederlands:



	koploper	verbeterpunt	belangrijkste opm inwoners	
Albasserdam	SDG 7/16	SDG 13/3/12/9	SDG 17 /1/2/13	Saamhorigheid, geen armoede en meer groen
HIA	SDG 11/3/16	SDG 13/15/9/3	SDG 11/3	Meer natuur (natuur inclusief bouwen), duurzame stad en welzijn
Papendrecht	SDG 11/16	SDG 13/3/12/9/17	SDG 17/9	Betere betrokkenheid/samen en infra
Dordrecht	SDG 9/15	SDG 13/3/12/11/7	SDG 17/15/11 en 3	Verbinding, bewustwording en natuur/welzijn
Hardinxveld-Giessendam	SDG 3/4/7	SDG 9/11/13/15	SDG 17/13	Samen, kennisdelen en uitvoeren
Sliedrecht	SDG 7/16	SDG 3/13/15/12/11	SDG 9,10 en 17	Inclusiviteit, in gesprek gaan, natuur inclusief bouwen
Zwijndrecht	SDG 16/11	SDG 7/3/10/9/13	SDG 13/15/17	Klimaat, groen en samen (wijken leefbaar)

De tabel hieronder laat per gemeente de doelstellingen van de gemeente zien, de status van de vorderingen en de zorgen en wensen van de inwoners:

GEMEENTE		Cijfers geven prioriteit aan waarbij 1 hoogste prioriteit is																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Albasserdam	doelen gemeente	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	score desk research	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	inwoners	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Hendrik-Ido-Ambacht	doelen gemeente	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	score desk research	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	inwoners	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Papendrecht	doelen gemeente	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	score desk research	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	inwoners	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Dordrecht	doelen gemeente	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	score desk research	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	inwoners	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Hardinxveld-Giessendam	doelen gemeente	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	score desk research	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	inwoners	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Sliedrecht	doelen gemeente	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	score desk research	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	inwoners	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Zwijndrecht	doelen gemeente	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	score desk research	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	inwoners	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

6 Resultaten per gemeente

Opbouw van deze Almanak

Om een goed beeld te krijgen waar de focus per gemeente is, wat de status is van de reeds gerealiseerde stappen en nog te nemen stappen en wat er leeft bij de inwoners, hebben we de Almanak als volgt opgebouwd.

1. Duurzaamheidsdoelstellingen/visie per gemeente

Per gemeente wordt in beeld gebracht wat de visie op duurzaamheid en /of wat de duurzaamheidsdoelstellingen zijn. Deze zijn vertaald naar de SDG.

2. Deskresearch

Vervolgens is op basis van deskresearch gekeken waar iedere gemeente koploper in is en op welke SDG er nog verbeterpunten zijn. Dit is het eerste deel van het onderzoek. Hiervoor zijn diverse bronnen geraadpleegd, zoals het Alle Cijfers, Rabobank, CBS, Onderzoekscentrum Drechtsteden en GD Index Nederland (zie verder bronnenlijst).

Per gemeente is in beeld gebracht wat de scores zijn volgens de GD-index, waaruit blijkt hoeveel groen per m² per inwoner er is, de gezondheid en nog veel meer resultaten die duidelijk maken waar de inwoners en gemeente aandacht aan moeten besteden om de kwaliteit van de leefomgeving in hun gemeente te verbeteren.

3. Field research

Het onderzoek onder de inwoners is uiteengezet in de vragen die onder hen zijn gesteld, om in beeld te brengen wat in hun beleving essentieel is en wenselijk. Maar ook wat ze zelf en wat we samen kunnen doen. Het onderzoek heeft daarmee al de eerste stap in de bewustwording en gezamenlijk in dialoog gaan gezet.

De visie/doelstellingen van de gemeente worden vergeleken met de status volgens het deskresearch en beleving van de inwoners, zodat een duidelijk inzicht verkregen kan worden tussen de overbrugging die nodig is om gezamenlijke doelstellingen te gaan benoemen die de gemeenten met de inwoners kunnen vaststellen t.b.v. draagvlak en motivatie tot uitvoering van de nodige activiteiten om de doelstellingen te kunnen realiseren. De methode die hier is toegepast is die van Indaba besluitvorming, toegepast tijdens de klimaatop 2015 in Parijs die met succes heeft geleid tot het akkoord. Deze methode wordt in naslagwerk verder toegelicht.

4. Overzicht acties en aanbevelingen

Tot slot wordt per gemeente een overzicht van mogelijke acties en aanbevelingen gegeven. Hier wordt ook aangegeven bij welke andere gemeente bepaalde vraagstukken al stappen in zijn gemaakt, zodat er van elkaar geleerd kan worden.

Resultaten per gemeente





I. ALBLASSERDAM

De Wereldcommissie voor milieu en ontwikkeling omschrijft duurzaamheid als “ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen”. Vanuit de Verenigde Naties zijn er 17 Sustainable Development Goals opgesteld. Deze Goals geven weer dat het beëindigen van armoede en andere ontberingen hand in hand moet gaan met strategieën die gezondheid en onderwijs verbeteren, ongelijkheid verminderen en economische groei stimuleren – en dat alles terwijl we klimaatverandering aanpakken en werken aan het behoud van onze oceanen en bossen.

DOELSTELLINGEN KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING (Brede welvaart of SDG)

Dit zijn voor de gemeente Alblasserdam wellicht nog wat grote en abstracte begrippen. Het is een manier van integraal werken die allesomvattend is. Hier werken wij steeds verder naar toe, maar voor de periode 2023–2026 beperken we ons tot de volgende doelstellingen: Het aanpassen van onze manier van wonen, werken en leven door:

- Zo min mogelijke belasting op het klimaat en milieu door het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen (de energietransitie)
- Omgaan met en het voorkomen van overlast die de klimaatverandering met zich meebrengt (klimaatadaptatie)
- Voorkomen van onnodige uitputting van grondstoffen door anders om te gaan met grondstoffen (circulariteit)
- Verkleinen van onze ecologische voetafdruk en ons dorp fit en groen te houden voor toekomstige generaties (rentmeesterschap)

Deze onderwerpen staan hier als losse thema's beschreven, maar zijn in alle opzichten verbonden met elkaar. Het verminderen van energiegebruik (energietransitie), leidt tot minder gebruik van fossiele grondstoffen (circulaire economie). En hoe meer wij op deze onderwerpen acteren, hoe meer onze kwetsbaarheid voor klimaatverandering afneemt (klimaat adaptatie). Dit zijn grote opgaven die vragen om een adequate en integrale aanpak met de blik op de toekomst, maar ook om actief te handelen in het hier en nu met de gehele samenleving; gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.



ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN ONZE LEEFOMGEVING

A. UITKOMSTEN ONDERZOEK DESKRESEARCH⁴



Koploper in:

- Derde plaats met minst aantal misdaden
- Energieverbruik woningen (dit heeft ook positieve impact op armoede en geen honger; dit effect moet gecommuniceerd worden)



Verbeterpunten:

- Score natuur m2 per inwoner
- Sport
- Hernieuwbare energie
- Vervoerswijze

⁴ <https://gdindex.nl/dashboard/dashboard/duurzaamheid>

Scores indicatoren Duurzaamheid
Alblasserdam, score

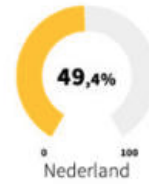
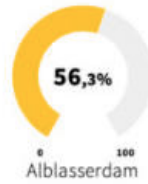


2022

Natuur (Groen-blauwe ruimte)
m2 per inwoner



Overgewicht volwassenen (19 jaar en ouder)



2020

Gemeente Alblasserdam in vergelijking met Nederland



Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Milieu en energie	6,1	6,2
Water	7,3	6,4
Lucht	6,8	7,6
Natuur	6,6	6,1
Huishoudelijk afval	6,4	6,4
Afvalcheiding	5,9	5,7
Energiegebruik	5,8	6,2
Energiebesparing	6,7	7,3
CO2 woonruimte	5,5	6,3
Herbruikbaar energie	5,4	4,3
Vervoerswijze	4,5	4,8
CO2 wegverkeer	7,5	6,9

Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Milieu en maatschappij	6,8	6,4
Minima	7,8	5,9
Onderwijs	6,4	6,7
Sociale zekerheid	6,8	6,4
Gendergelijkheid	7,5	7,8
Gezondheid	5,1	5,6
Sport	4,4	5,8
Burgerparticipatie	6,1	5,8
Veiligheid	7,8	6,3

Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Economie	6,2	5,9
Werkloosheid	6,3	7,9
Jeugdwerkloosheid	6,4	5,8
Werkloosheid	6,0	5,8
Solvabiliteit	4,5	4,4
Woonlasten	5,7	5,5

B. UITKOMSTEN ONDERZOEK FIELDRESEARCH

Algemeen: Uit de gesprekken kwam vaak naar voren dat men graag samen de vraagstukken zoals armoede en meer groen wil aanpakken. Saamhorigheid in plaats van eenzaamheid.

Note: Onderzoeksresultaten zijn kwalitatief en indicatief. Bedoeld om een eerste indruk te geven van de wens, de zorg, wat men zegt zelf te kunnen doen en wat we samen kunnen doen. Scores geven aan mate van belangrijkheid.



Wens van de inwoners van Alblasserdam

- Meer groen (score 7)
- Meer duurzame huishoudens (tegen armoede en honger) (score 3)

Zorg van de inwoners van Alblasserdam

- Sociale integratie & cohesie (welzijn/gezondheid armoede/honger) (score 8)
- Veiliger verkeer (score 7)
- Vervuiling (score 6)
- Beter groenbeheer (score 4)

Wat kunnen ze zelf:

- Elkaar tips geven (score 4)
- Zelf naar gemeente gaan om punten aan te geven (score 4)
- Zelf schoonhouden, meer duurzaam zijn (score 3)

Wat kunnen we samen:

- Actieve uitvoering duurzaamheid (score 7)
- Er meer voor elkaar zijn (score 6)
- Verduurzaming centrale maatregelen (score 5)

De ambities van de gemeente versus de status volgens deskresearch en de wensen en zorgen van de inwoners van Alblasserdam:

GEMEENTE		1 NO POVERTY	2 ZERO HUNGER	3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN	4 QUALITY EDUCATION	5 GENDER EQUALITY	6 CLEAN WATER AND SANITATION	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	10 REDUCED INEQUALITIES	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	13 CLIMATE ACTION	14 LIFE BELOW WATER	15 LIFE ON LAND	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS	
doelen gemeente		<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Alblasserdam	score desk research	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
	inwoners	1	1	4	2					2				2	4			5	1

ACTIES

Dynamisch inzichten.

Periodiek herhalen van de status. Door alle stakeholders te betrekken, dynamische update van de status. Het model van De Samenloop (zie hieronder) kan hierbij als leidraad dienen. De vragen zijn hierbij volgens het Ubuntu en Indaba principe, voor maximale betrokkenheid.

Komende maanden zullen het aantal respondenten per wijk verder in beeld worden gebracht, duurzame ondernemers in de spotlight gezet en maatschappelijk organisaties in beeld gebracht, allen gekoppeld via de SDG aan de doelstellingen van de gemeente Alblasserdam en haar inwoners.

Bij de inwoners van Alblasserdam wordt bijvoorbeeld aangegeven:

“Meer oog voor sociale problematiek die ook ontstaat omdat de prijzen voor alles zo hoog zijn” en “Als de gemeente zelf wat geld vrijzet om bijvoorbeeld een zomerfeestje op te zetten” en “meer oog voor elkaar”. Mensen geven aan: “Meer groen, mensen bouwen alles vol in hun tuinen” en iedereen een steentje bijdragen en zelf wat meer groen aanschaffen”.

Inwoners:

Zelf:

- Tips verzamelen en aan elkaar geven
- Vrijwilligerswerk om armen te helpen
- Meer groen aanschaffen
- Meer actief zijn in dingen met en voor anderen doen (verenigingen)

Samen:

- Koop lokale producten
- Verzamel tips en deel deze
- De straat wat leefbaar houden en bijhouden en verzorgen
- Initiatieven om samen feesten te organiseren (zie Dordrecht wijk De Staart)

Gemeente: Vanuit de inwoners kwam de vraag of er centraal maatregelen kunnen komen om te vergroenen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Groene daken stimuleren met subsidies
- Geveltuinen stimuleren met subsidies/mogelijkheid bieden verruiming APV
- Tegels eruit subsidie voor meer groen in de wijk
- Boomspiegels introduceren (zie Papendrecht)
- Initiatieven om samen wijken groener te maken stimuleren
- Informatie geven over zelf meewerken aan vergroening en verduurzaming (regenton zoals in Zwijndrecht)
- Vrijwilligerswerk stimuleren om saamhorigheid te vergroten zoals feesten, wijkfeesten, straatfeesten e.d.
- Middelen en laagdrempelige mogelijkheden aanvragen bijdragen voor sociale cohesie en integratie te stimuleren

- Circulariteit vergroten om zo handvatten te bieden om zelf meer duurzaam te worden
- Fairtrade stimuleren (zie HIA) en lokale inkoop bij organisaties

Ondernemers: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en gemeente en eigen onderneming aantrekkelijker maken voor nieuwe medewerkers

Ondernemer die hierbij een voorbeeld is, is Good Futures. Ondernemers stimuleren bij te dragen aan de belangrijkste doelstelling van de gemeente en inwoners, zoals b.v. lokale producten (zie Dordts Hout) stimuleren en sponsoren van maatschappelijke organisaties, zodat zij dit in hun duurzaamheidsverslaggeving kunnen meenemen. Hiermee maken ze zichzelf en de gemeente aantrekkelijker om bij hen te komen werken.

Maatschappelijke organisaties: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en mogelijkheden bieden voor ondernemers om hun duurzaamheidsverslaggeving te koppelen, passend bij hun missie.

Maatschappelijke organisatie die een rol speelt bij het realiseren van saamhorigheid is muziekvereniging SDG Alblasterdam. Meer maatschappelijke organisaties b.v.

- st. Leerorkest Drechtsteden,
- Scholen voor educatie en bewustwording over vergroening (zoals Hardinxveld-Giessendam ecoschool keurmerk),
- Social rides met de Fietsbond,
- Drechtse Energie coöperatie voor hernieuwbare energie en
- Ideeën van Bomenridders,

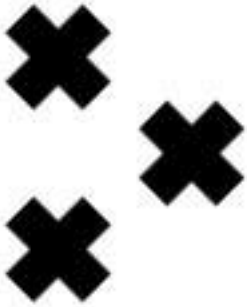
die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente en inwoners actieve rol laten spelen met ondersteuning van het bedrijfsleven in het realiseren van de doelstellingen van de gemeente en inwoners.



Dit model is een illustratie van het koppelen van doelen aan maatschappelijke organisaties, ondernemers en overkoepelende organisaties. Deze worden gedurende de komende periode verder uitgebreid met instanties en organisaties.

De prioriteit van de doelen wordt herleid uit de resultaten van het onderzoek onder de inwoners van de gemeente, waarbij steeds verder ingezoomd wordt op de wijken en straten.







II. HENDRIK-IDO-AMBACHT

Werken aan een groen, duurzaam en toekomstbestendig Hendrik-Ido-Ambacht. We richten ons met dit programma op een fossielvrije toekomst, waarin we grondstoffen hergebruiken, voorbereid zijn op een veranderend klimaat en de biodiversiteit ondersteunen terwijl we in een groene omgeving wonen en werken. Een *duurzame* gemeente is niet alleen beter voor de toekomst van mens en milieu, ze levert ons ook belangrijk economisch voordeel op.

DOELSTELLINGEN KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING (Brede welvaart of SDG)

- 1) Energietransitie & CO₂-reductie en duurzame mobiliteit
- 2) Grondstoffen & circulariteit
- 3) Klimaatadaptatie, Biodiversiteit en groen

Iedere dag een beetje duurzamer: We willen samen met Ambachtters werken aan een nog duurzamere gemeente. We delen graag goede voorbeelden en willen elkaar inspireren en zetten daarom een duurzaam netwerk op. Samen bereiken we meer!



ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN ONZE LEEFOMGEVING

a. UITKOMSTEN DESK RESEARCH



Koploper in:

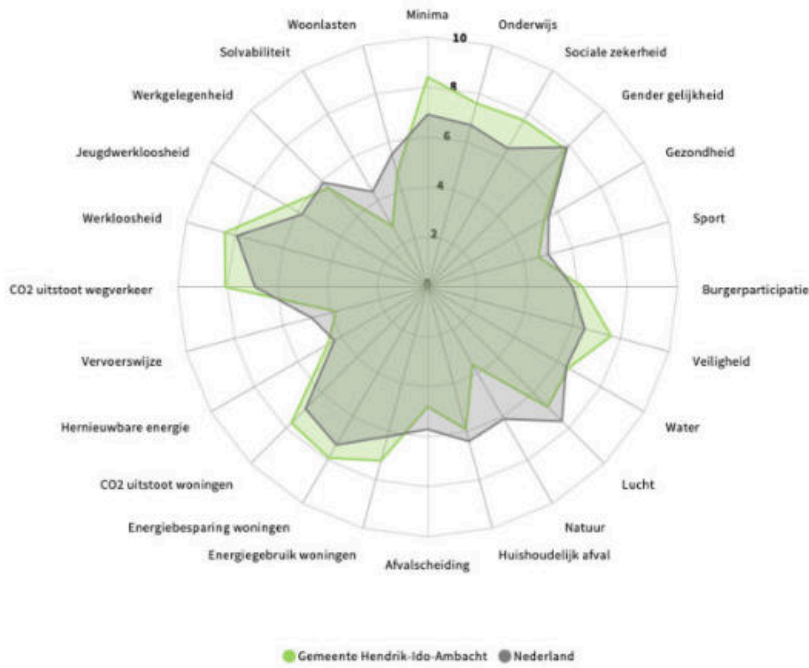
- Beste gemeente qua duurzame energie labels
- Minste verkeersongevallen van de Drechtsteden
- Hoogste score (met Hardinxveld) gezondheid



Verbeterpunten:

- Score natuur m2 per inwoner
- Sport
- Vervoerswijze

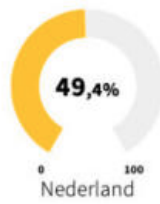
Scores indicatoren Duurzaamheid
Hendrik-Ido-Ambacht, score



2022

Overgewicht volwassenen (19 jaar en ouder)

Berekeningswijze score
m² per inwoner



2020

2020

Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht in vergelijking met Nederland



Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Milieu en energie	6,1	6,2
Water	6,5	6,4
Lucht	6,8	7,6
Natuur	5,8	6,1
Huishoudelijk afval	5,5	6,4
Afvalscheiding	6,5	5,7
Energiebesparing	7,2	6,2
Energiegebruik	7,9	7,5
CO2 uitstoot	7,7	6,9
Herbruikbaar energie	6,6	6,3
Vervoerswijze	5,8	4,9
CO2 uitstoot wegverkeer	6,1	6,9

Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Maatschappij	6,9	6,4
Minima	6,4	6,9
Onderwijs	7,6	6,7
Sociale zekerheid	7,7	6,4
Gendergelijkheid	7,8	7,9
Gezondheid	5,4	5,6
Sport	6,5	5,0
Burgerparticipatie	6,2	5,8
Veiligheid	7,6	6,5

Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Economie	5,6	5,9
Werkloosheid	6,4	7,9
Jeugdwerkloosheid	6,5	5,8
Werkloosheid	5,0	5,9
Veiligheid	2,9	4,6
Woonlasten	4,7	5,5

B. UITKOMSTEN FIELD RESEARCH

Algemeen: Uit de gesprekken kwam vaak naar voren dat men meer groen wil, natuur inclusief bouwen voor een meer duurzame stad en verbeteren van het welzijn.

Note: Onderzoekresultaten zijn kwalitatief en indicatief. Bedoeld om een eerste indruk te geven van de wens, de zorg, wat men zegt zelf te kunnen doen en wat we samen kunnen doen. Scores geven aan mate van belangrijkheid.



Wens van de inwoners van Hendrik-Ido-Ambacht

- Meer groen (score 6)
- Betere afvalstromen (Score 6)
- Betere faciliteiten en ook meer gebruik maken van (elektrische) fietsen (Score 5)

Zorg van de inwoners van Hendrik-Ido-Ambacht

- Te weinig groen en dit verdwijnt ook (score 7)
- Afval op straat (score 6)
- Te weinig hernieuwbare energie (score 4)

Wat kunnen ze zelf:

- Meer groen in de tuinen (score 8)
- Je eigen vuil opruimen (score 5)
- Brieven sturen naar de gemeente (score 5)
- Mee doen aan energie collectieven (score 4)

Wat kunnen we samen:

- Groene stad maken (natuur inclusief) (score 7)
- Iedereen verzamelen om samen iets te veranderen (score 6)
- Bespreekbaar maken vuilnis issues (met elkaar) (score 6)
- Samen onderhoud groen doen (score 2)

De ambities van de gemeente versus de status volgens deskresearch en de wensen en zorgen van de inwoners van HIA:

GEMEENTE		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
doelen gemeente				+														
Hendrik-Ido-Ambacht	score desk research			+														
	inwoners			+														

Cijfers geven prioriteit aan waarbij 1 hoogste prioriteit is

ACTIES

Dynamisch inzichten.

Periodiek herhalen van de status. Door alle stakeholders te betrekken, dynamische update van de status. Het model van De Samenloop (zie hieronder) kan hierbij als leidraad dienen. De vragen zijn hierbij volgens het Ubuntu en Indaba principe, voor maximale betrokkenheid.

Komende maanden zullen het aantal respondenten per wijk verder in beeld worden gebracht, duurzame ondernemers in de spotlight gezet en maatschappelijk organisaties in beeld gebracht, allen gekoppeld via de SDG aan de doelstellingen van de gemeente HIA en haar inwoners.

Bij de inwoners van HIA wordt bijvoorbeeld aangegeven:

“Er verdwijnt heel veel groen” en “Meer laadpalen en meer groen. Zonnepanelen vanuit de overheid die geplaatst worden in de woonwijken. En het toestaan van kabelgoot tegels zodat mensen ook zelf hun auto kunnen opladen en dan wordt het aantrekkelijker om zonnepanelen te nemen.” en “Bij een recente stortbui was door de takken die uit de bomen kwamen de put verstopt geraakt en stond haar auto met een deel van de wielen in het water”. Mensen geven aan: “De gemeente vragen of ze minder nieuwbouwhuizen willen bouwen” en “Iedereen zijn eigen voortuin groen maken”. Hieruit blijkt dat klimaatadaptatie door natuur inclusiever te gaan bouwen, mogelijkheden tot gebruik van hernieuwbare energie en ander vervoer te faciliteren door meer laadpalen en zonnepanelen te stimuleren/realiseren, stimuleren van vergroening en watermanagement.

Inwoners:

Zelf:

- Voortuinen vergroenen
- Zelf laadpalen plaatsen
- Meer en samen in overleg met de gemeente (zie Papendrecht)
- Zelf meer de fiets pakken en ander duurzaam vervoer

Samen:

- Samen onderhoud doen
- Samen naar de gemeente gaan
- Gezamenlijk energie besparen (collectief met straat) (zie Zwijndrecht)

Gemeente: Vanuit de inwoners kwam de vraag of minder nieuwbouwhuizen en meer vergroening kan komen. Goed watermanagement, maar ook collectieve oplossingen voor hernieuwbare energie en faciliteren van duurzamer vervoer. Voorbeelden hiervan zijn:

- Groene daken stimuleren met subsidies
- Geveltuinen stimuleren met subsidies/mogelijkheid bieden verruiming APV
- Tegels eruit subsidie voor meer groen in de wijk (zie ook subsidie waterschappen voor particulieren)
- Boomspiegels introduceren (zie Papendrecht)
- Initiatieven om samen wijken groener te maken stimuleren

- Informatie geven over zelf meewerken aan vergroening en verduurzaming (regenton zoals in Zwijndrecht)
- Samen met kinderkrant water- en groenbeheer/management op schoolpleinen
- Middelen en laagdrempelige mogelijkheden aanvragen bijdragen voor sociale cohesie en integratie te stimuleren
- Circulariteit vergroten om zo handvatten te bieden om zelf meer duurzaam te worden en afvalstromen te verminderen/anders in te richten
- Naast Fairtrade stimuleren ook lokale inkopen bij organisaties stimuleren

Ondernemers: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en gemeente en eigen onderneming aantrekkelijker maken voor nieuwe medewerkers

Ondernemer die hierbij een voorbeeld is, is Van Wijnen. Ondernemers stimuleren bij te dragen aan de belangrijkste doelstelling van de gemeente en inwoners, zoals b.v. smart buildings (zie Webeasy uit Sliedrecht) of circulariteit (zie Xycles uit Hardinxveld-Giessendam) stimuleren en sponsoren van maatschappelijke organisaties, zodat zij dit in hun duurzaamheidsverslaggeving kunnen meenemen. Hiermee maken ze zichzelf en de gemeente aantrekkelijker om bij hen te komen werken.

Maatschappelijke organisaties: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en mogelijkheden bieden voor ondernemers om hun duurzaamheidsverslaggeving te koppelen, passend bij hun missie.

Maatschappelijke organisatie die een rol speelt bij het realiseren van handvatten om inwoners zelf ook in niet openbare ruimte bij te dragen aan vergroening is De Kinderkrant, door de kinderen betrekken bij bewustwording en hoe je dit zelf thuis ook kunt doen. Meer maatschappelijke organisaties b.v.

- st. Leerorkest Drechtsteden,
- Scholen voor educatie en bewustwording over vergroening (zoals Hardinxveld-Giessendam ecoschool keurmerk),
- Social rides met de Fietsbond,
- Drechtse Energie coöperatie voor hernieuwbare energie en
- Ideeën van Bomenridders,

die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente en inwoners actieve rol laten spelen met ondersteuning van het bedrijfsleven in het realiseren van de doelstellingen van de gemeente en inwoners.



Dit model is een illustratie van het koppelen van doelen aan maatschappelijke organisaties, ondernemers en overkoepelende organisaties. Deze worden gedurende de komende periode verder uitgebreid met instanties en organisaties.

De prioriteit van de doelen wordt herleid uit de resultaten van het onderzoek onder de inwoners van de gemeente, waarbij steeds verder ingezoomd wordt op de wijken en straten.







III. PAPENDRECHT

Samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bouwen we aan een duurzaam Papendrecht. We werken samen aan een prettige en gezonde leefomgeving voor iedereen. Nu en in de toekomst. Dit doen we door bewustere keuzes te maken en zuinig om te gaan met bijvoorbeeld water en energie.

DOELSTELLINGEN KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING (Brede welvaart of SDG)

Duurzaam leven in Papendrecht. Het duurzaamheidsdashboard geeft inzicht in verschillende thema's van duurzaamheid en hoe deze zich ontwikkelen binnen Papendrecht.

Met het dashboard visualiseren we de effecten van het (duurzaamheids)beleid op de leefomgeving van Papendrecht. Op een eenvoudige manier kunt u de voortgang op de verschillende duurzaamheidsthema's volgen.

De duurzaamheidsthema's van Papendrecht zijn:

- De inclusieve energietransitie
- Een klimaatbestendig Papendrecht
- Circulair grondstoffengebruik

Papendrecht heeft een duurzaamheidsdashboard laten we de effecten van het (duurzaamheids)beleid op de leefomgeving van Papendrecht zien. De SDG zijn hierin geïntegreerd. Daarmee is Papendrecht tot dusver de enige gemeente die haar doelstellingen vertaald en inzichtelijk maakt.



ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN ONZE LEEFOMGEVING

b. UITKOMSTEN DESKRESEARCH



Koploper in:

- Tweede plaats met minst aantal ongelukken
- Energieverbruik woningen



Verbeterpunten:

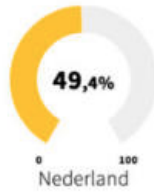
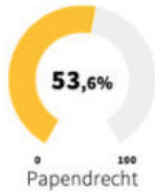
- Score natuur m2 per inwoner
- Gezondheid
- Sport
- Vervoerswijze
- Hernieuwbare energie
- Participatie

Scores indicatoren Duurzaamheid
Papendrecht, score

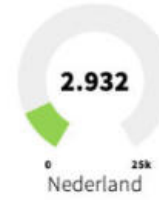


2022

Overgewicht volwassenen (19 jaar en ouder)



Natuur (Groen-blauwe ruimte)
m² per inwoner



2020

2020

Gemeente Papendrecht in vergelijking met Nederland



Score per indicator

	Score	Score NL
Milieu en energie CT	5,9	6,2
Water CT	7,5	6,4
Lucht CT	6,7	7,6
Natuur CT	5,1	6,1
Huishoudelijk afval CT	5,3	6,4
Afvalscheiding CT	5,6	5,7
Energiegebruik CT	6,7	6,2
Energieefficiëntie CT	6,5	7,5
CO2 emissies CT	7,4	6,9
Vernieuwbare energie CT	5,8	6,3
Versmoeding CT	5,1	4,9
CO2 wegverkeer CT	7,6	5,9

Score per indicator

	Score	Score NL
Milieu en maatschappij CT	6,7	6,8
Mixtie CT	6,0	6,5
Onderwijs CT	7,0	6,7
Sociale zekerheid CT	6,8	6,6
Gendergelijkheid CT	7,1	7,8
Gezondheid CT	5,2	5,6
Senect CT	4,1	5,0
Buurtactiviteit CT	5,9	5,8
Veiligheid CT	7,8	6,5

Score per indicator

	Score	Score NL
Economie CT	5,8	5,9
Werkloosheid CT	6,1	5,9
Werkloosheid CT	6,1	5,9
Werkloosheid CT	5,8	5,9
Solvabiliteit CT	6,1	6,6
Woonlasten CT	6,7	6,6

c. UITKOMSTEN FIELD RESEARCH

Algemeen: Uit de gesprekken kwam vaak naar voren dat men meer aandacht en aanpak van de vervuiling wil, meer groen wil, natuur inclusief bouwen voor een meer duurzame stad en verbeteren van het welzijn.

Note: Onderzoekresultaten zijn kwalitatief en indicatief. Bedoeld om een eerste indruk te geven van de wens, de zorg, wat men zegt zelf te kunnen doen en wat we samen kunnen doen. Scores geven aan mate van belangrijkheid.



Wens van de inwoners van Papendrecht

- Meer groen (score 6)
- Beter groen onderhoud (Score 6)
- Beter overleg (Score 5)

Zorg van de inwoners van Papendrecht

- Pfas (score 8)
- Beter bijhouden groen (score 4)
- Verkeer (score 2)

Wat kunnen ze zelf:

- Luisteren en beter communiceren (score 5)
- Meer duurzaam vervoer, zoals elektrische fiets en auto (score 4)

Wat kunnen we samen:

- Gemeente moet voorleven (score 7)
- Verkeersvraagstukken beter aanpakken (score 6)
- Feedback gebruiken (score 6)
- Elkaar betrekken (score 6)

De ambities van de gemeente versus de status volgens deskresearch en de wensen en zorgen van de inwoners van Papendrecht:

DEMENTE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
doelen gemeente	4	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Papendrecht score desk research	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
inwoners	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ACTIES

Dynamisch inzichten.

Periodiek herhalen van de status. Door alle stakeholders te betrekken, dynamische update van de status. Het model van De Samenloop (zie hieronder) kan hierbij als leidraad dienen. De vragen zijn hierbij volgens het Ubuntu en Indaba principe, voor maximale betrokkenheid.

Komende maanden zullen het aantal respondenten per wijk verder in beeld worden gebracht, duurzame ondernemers in de spotlight gezet en maatschappelijk organisaties in beeld gebracht, allen gekoppeld via de SDG aan de doelstellingen van de gemeente Papendrecht en haar inwoners.

Bij de inwoners van Papendrecht wordt bijvoorbeeld aangegeven:

“Meer overleg met burgers”, “Vervuiling aanpakken” en “Meer groen en beter groenbeheer.” en “Gemeente moet meer op feedback reageren en zelf ook duurzaamheid voorleven”. Mensen geven aan: “Zelf ook in overleg gaan met de gemeente” en “Zelf meer duurzaam vervoer te gebruiken”. Hieruit blijkt dat de men behoefte heeft aan betere communicatie en op zoek zijn naar de dialoog over groen, verduurzamen en vervuiling. Hoewel Papendrecht de voortgang van verduurzamen in beeld heeft gebracht, zien de inwoners niet hoe omgegaan wordt met de feedback en hoe hun wensen en zorgen opgepakt worden. Om gezamenlijk de vraagstukken voor het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving aan te pakken, zoeken zij in dialoog zijn, verbinden met elkaar (zie Zwijndrecht) om echt impact te maken.

Inwoners:

Zelf:

- Meer en samen in overleg met de gemeente
- Zelf meer de fiets pakken en ander duurzaam vervoer

Samen:

- Elkaar meer betrekken
- Samen naar de gemeente gaan

Gemeente: Vanuit de inwoners kwam de vraag of er meer vergroening en beter beheer van het groen kan komen. Het betrekken van inwoners is om ook in de niet openbare ruimte meer groen te realiseren, essentieel. Voorbeelden hiervan zijn:

- Groene daken stimuleren met subsidies
- Geveltuinen stimuleren met subsidies/mogelijkheid bieden verruiming APV
- Tegels eruit subsidie voor meer groen in de wijk (zie ook subsidie waterschappen voor particulieren)
- Initiatieven om samen wijken groener te maken stimuleren
- Informatie geven over zelf meewerken aan vergroening en verduurzaming (regenton zoals in Zwijndrecht)
- Duurzaam en gezonder vervoer stimuleren
- Samen met Egelopvang Papendrecht inwoners van Papendrecht betrekken bij vergroten van de biodiversiteit en handvatten bieden om dit zelf ook te doen

- Middelen en laagdrempelige mogelijkheden om in dialoog te gaan met inwoners, ideeën te delen en mogelijkheden te bieden elkaar te betrekken
- Circulariteit vergroten om zo handvatten te bieden om zelf meer duurzaam te worden en afvalstromen te verminderen/anders in te richten

Ondernemers: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en gemeente en eigen onderneming aantrekkelijker maken voor nieuwe medewerkers

Ondernemer die hierbij een voorbeeld is, is Altec. Deze ondernemer heeft gezondheid van haar medewerkers bovenaan in haar kernwaarden staan. Zij biedt hiervoor faciliteiten zoals het 'verplichten' van 60% gebruik van de fiets (die ze krijgen als ze in dienst komen), zorgen voor goede zithouding, activiteiten om beweging te stimuleren etc. Ondernemers stimuleren bij te dragen aan de belangrijkste doelstelling van de gemeente en inwoners, zoals gezondheid, circulariteit om afvalstromen te verminderen (zie Xycles uit Hardinxveld-Giessendam) en hen maatschappelijke organisaties te sponsoren, zodat zij dit in hun duurzaamheidsverslaggeving kunnen meenemen. Hiermee maken ze zichzelf en de gemeente aantrekkelijker om bij hen te komen werken.

Maatschappelijke organisaties: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en mogelijkheden bieden voor ondernemers om hun duurzaamheidsverslaggeving te koppelen, passend bij hun missie.

Maatschappelijke organisatie die een rol kan spelen bij het realiseren van samen inzetten voor beter groen- en waterbeheer is de Egelopvang Papendrecht. Meer maatschappelijke organisaties b.v.

- Scholen voor educatie en bewustwording over vergroening (zoals Hardinxveld-Giessendam ecoschool keurmerk),
- Social rides met de Fietsbond en
- Ideeën van Bomenridders, voor meer groen,

die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente en inwoners actieve rol laten spelen met ondersteuning van het bedrijfsleven in het realiseren van de doelstellingen van de gemeente en inwoners.



Dit model is een illustratie van het koppelen van doelen aan maatschappelijke organisaties, ondernemers en overkoepelende organisaties. Deze worden gedurende de komende periode verder uitgebreid met instanties en organisaties.

De prioriteit van de doelen wordt herleid uit de resultaten van het onderzoek onder de inwoners van de gemeente, waarbij steeds verder ingezoomd wordt op de wijken en straten.







IV. DORDRECHT

De centrale ambitie van Dordrecht is de verdere ontwikkeling van de gemeente naar een groene, levendige stad met een veerkrachtige bevolking en een hoger welvaartsniveau zodat het huidige voorzieningenniveau ook in de toekomst kan worden gewaarborgd. Een inclusieve en sociaaleconomisch sterke stad, waar iedere Dordtenaar van profiteert. Hiervoor wil de gemeente uitbreiden met woon- en werkgelegenheid.

Voor Dordrecht staat daarom de komende jaren groeien centraal. Binnenstedelijke groei zien wij als aanjager voor kwaliteitsverbetering van de stad en het vergroten van de leefbaarheid. Deze hoofdpoging moet passen binnen de doelen van de gemeente, binnen de kaders van provincie en Rijk en binnen de afspraken die de gemeente binnen de regio Drechtsteden heeft gemaakt.

DOELSTELLINGEN KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING (Brede welvaart of SDG)

De ontwikkeling van onze stad vullen we samen met onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en (boven) regionale partners in. Daarbij houden we rekening met alle aspecten van de fysieke leefomgeving. Hiervoor zijn zeven doelen geformuleerd. De hoofdpogingen voor het toevoegen van woningen en arbeidsplaatsen en de keuzes die de gemeente daarin maakt moeten passen binnen deze zeven doelen.

- Aantrekkelijke stad: duurzame stad met natuur-inclusieve inrichting, duurzaam bouwen en circulariteit
- Bereikbaar: duurzame mobiliteit
- Gezond: Dordrecht beweegt programma
- Vestigingsklimaat: programma wonen, werken en verblijven
- Klimaatbestendigheid: klimaat adaptatie programma
- Energieneutraal: transitievisie warmte 2.0
- Biodiversiteit: groenblauw programma.



ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN ONZE LEEFOMGEVING

A. UITKOMSTEN DESK RESEARCH



Koploper in:

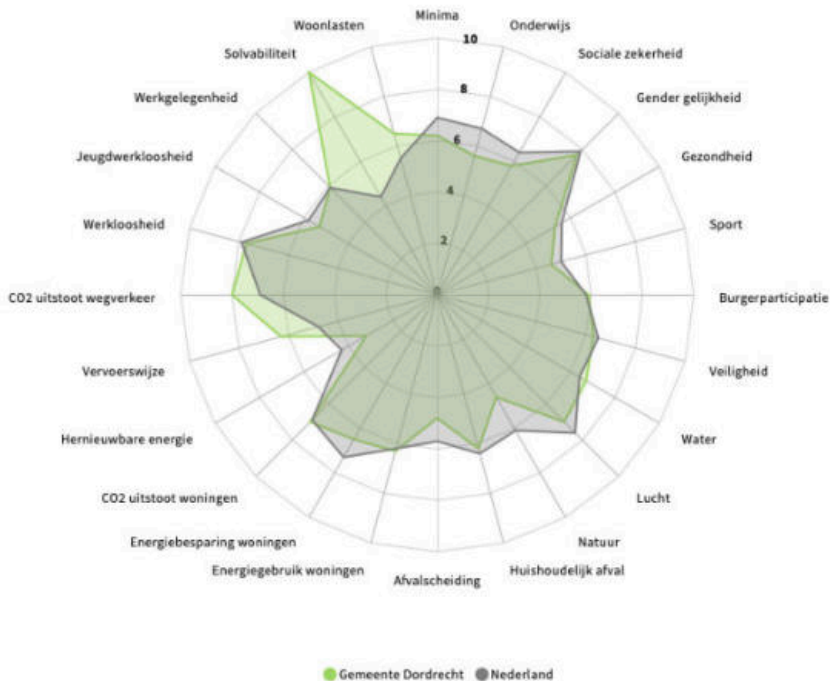
- Elektrische auto's
- Hoogste score natuur t.o.v. de overige gemeenten, maar vergeleken met landelijk nog steeds onder niveau



Verbeterpunten:

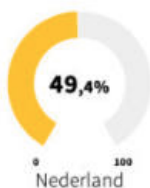
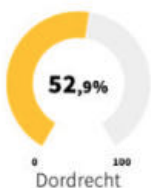
- Slechtste score op gezondheid t.o.v. de overige gemeenten
- Score natuur m2 per inwoner
- Sport
- Op een na van alle gemeenten de laagste score op energie labels
- Hernieuwbare energie (circulariteit)
- Geen recycle tarief
- Naar verhouding meeste misdaden
- Op een na de gemeente met de meeste ongelukken

Scores indicatoren Duurzaamheid
Dordrecht, score



2022

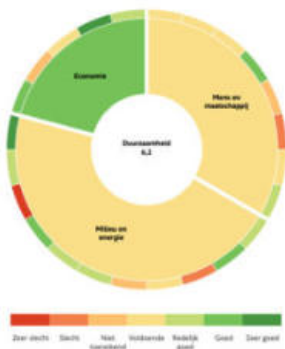
Overgewicht volwassenen (19 jaar en ouder)



Natuur (Groen-blaue ruimte)
m2 per inwoner



Gemeente Dordrecht in vergelijking met Nederland



Score per indicator

	Score	Score NL
Milieus en energie (C)	6,1	6,2
Waste (C)	6,7	6,4
Lucht (C)	7,0	7,0
Natuur (C)	4,8	4,1
Huishoudelijk afval (C)	6,2	6,4
Afvalscheiding (C)	4,8	5,7
Energiegebruik (C)	6,3	6,7
Energiebesparing (C)	6,5	7,0
CO2 uitstoot (C)	7,0	6,9
Herbruikbaar energie (C)	5,2	4,3
Vervoerswijze (C)	6,3	4,8
CO2 wegverkeer (C)	8,0	6,9

Score per indicator

	Score	Score NL
Maatschappij (C)	5,9	6,4
Minima (C)	6,2	6,9
Onderwijs (C)	3,6	4,7
Sociale zekerheid (C)	5,8	6,4
Gendergelijkheid (C)	7,7	7,9
Gezondheid (C)	5,3	5,6
Sport (C)	4,6	5,6
Burgerparticipatie (C)	5,9	5,8
Veiligheid (C)	6,3	6,1

2020

	Score	Score NL
Economie (C)	7,1	6,9
Werkloosheid (C)	7,1	7,9
Arbeidsmarkt (C)	5,3	5,8
Werkloosheids (C)	5,8	5,9
Solvabiliteit (C)	7,0	6,4
Woonlasten (C)	6,3	5,5

B. UITKOMSTEN FIELD RESEARCH

Algemeen: Uit de gesprekken kwam vaak naar voren dat men graag samen de vraagstukken zoals armoede en meer groen wil aanpakken. Samen zorgen voor meer groen, wijk/straatfeesten en trots op schone wijk/straat, bewustwording en informatie hoe we zelf en samen kunnen zorgen voor gezondheid en duurzame en veilige stad.

Note: Onderzoekresultaten zijn kwalitatief en indicatief. Bedoeld om een eerste indruk te geven van de wens, de zorg, wat men zegt zelf te kunnen doen en wat we samen kunnen doen. Scores geven aan mate van belangrijkheid.

Vanuit de wens van de inwoners van diverse wijken, zijn de onderstaande SDG in volgorde van prioriteit het resultaat:





Noordflank – Circulariteit

Wens is samenwerken, diversiteit – SDG 17, 10

Groen (leven op land) – SDG 15

Duurzame stad (afval/circulariteit) – SDG 11

Verantwoorde consumptie en productie–SDG 12



Wens

- Verbinding met de overige buurtbewoners, begrip en respect voor de leefomgeving (Score 8) b.v. door meer diversiteit
- Meer groen en beter onderhoud (Score 8)
- Meer afvalbakken (score 4)

Zorg

- Zwerfafval (score 9)
- Hard rijden (score 8)
- Industrie en vervuiling (pfas) (score 7)
- Criminaliteit (score 5)
- Parkeerplekken (score 3)

Zelf

- Groen op gedeeld dakterras in tuindakterras op appartementencomplex (score 6)
- Zelf minder autorijden (score 4)
- Spullen weggeven (score 3)
- Recycling en meer apparaten laten maken ipv nieuw kopen (score 4)
- Opruimacties en eigen rotzooi opruimen (score 5)
- Zelf contact opnemen met gemeente om aandacht te vragen voor zorgen en wensen (score 3)

Samen

- Plezier met elkaar maken en verbinden dmv groepsapp/activiteiten (straatfeesten/buurt bbq/plek voor jongeren) (score 8)
- Bewustwording over natuur en toekomstige generaties (score 6)
- Gemeente moet bewustwording t.a.v. duurzaamheid en hierover veel beter communiceren, ook over wat er allemaal al gebeurt (score 5)
- Gemeente ook zelf komen kijken en luisteren (score 7)
- Met elkaar in gesprek (score 8)



De Staart – Sterke sociale cohesie

Samenwerken – SDG 17

Informerend en educatie – SDG 4

Welzijn – SDG 3

Duurzame stad – SDG 11

Werk / economie – SDG 8



Wens

- Minder afval op straat (score 6)
- Veilige omgeving (vriendelijkheid) (score 6)
- Hondenpoep (score 5)
- Gemeente die informeert over duurzaamheid en hoe we kwaliteit van leven in Drechtsteden kunnen verbeteren (score 8)
- Wijkagent, dan kan iedereen daar terecht voor klachten en vragen (score 4)
- Waar groen is, moet het wel goed zijn (score 7)

Zorg

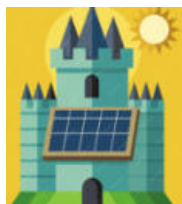
- Te weinig parkeerplekken (score 4)
- Dreigende burens (score 5)
- Te veel vuil (score 6)
- Nu groen op de kades, dat maakt de kades kapot. Inrichting van het groen niet handig, nu geen ruimte om daar te zitten, kan dat niet anders? Nu gaan mensen zelf snoeien. (score 6)
- Te hard rijden. (score 4)

Zelf

- Iedereen pakt wat van de straat (afval) (score 6)
- Recyclen (score 5)
- Groen onderhoud zelf doen (score 7)
- Iedereen zorgt voor elkaar (score 7)

Samen

- Buurtefeesten om te verbinden (score 8)
- Meer samendoen en respect opbouwen (score 8)
- Samen groen onderhoud doen/zonnebloemenwedstrijd (score 7)
- Voor vuil handtekeningen verzamelen (score 4)
- Sportactiviteiten organiseren in de wijk (score 7)
- Verbinden voor werk (score 7)



Sterrenburg – Educatie en infrastructuur voor duurzamere woningen en welzijn.

Educatie – SDG 4

Infrastructuur – SDG 9

Duurzame steden – SDG 11

Groen – SDG 15



Wens

- Veel minder hondenpoep (score 3)
- Betere infra t.b.v. goed rijgedrag (score 4)
- Mensen stimuleren duurzamer te leven en binnenshuis maatregelen te nemen (score 5)
- Bewustzijn over duurzaamheid creëren (score 8)
- Containers met pasjes makkelijker maken (score 3)
- Meer groen, vooral bomen (score 3)
- Meer parkeerplekken of garages (score 3)

Zorg

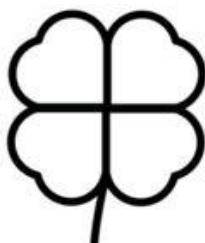
- Te weinig handhaving
- Te veel hangjongeren
- Asociaal rijgedrag
- Te weinig duurzame woningen
- Te weinig aan groenvoorziening
- Vervuiling door industrie zoals Dupont en Moerdijk
- Veel daklozen
- Veiligheid bij speeltuinen; hekken eromheen en drempels

Zelf

- Afval scheiden
- Minder weggooien
- Zelf duurzaamheid voorleven
- Auto verder wegzetten
- Vaker fiets gebruiken
- Hulp aan huis aanvragen
- Meedoen aan gezamenlijke campagnes over duurzaamheid (vanuit de gemeente)

Samen

- Meer samen in de buurt doen voor betere leefomgeving
- Met bedrijven samen zorgen dat duurzaamheid wordt nagestreefd (door b.v. vergunningen)
- Gezamenlijk naar de gemeente gaan voor infrastructuur issue



Krispijn – Duurzame stad

Duurzame, groene stad – SDG 11

Welzijn – SDG 3

Samenwerking – SDG 17

Geen honger en armoede – SDG 1, 2



Wens

- Meer groen, meer bomen (score 6)
- Meer geveltuinen (score 5)
- Groene dienst invoeren (zelf) die groen bijhoudt (en informeert) (score 4)
- Duurzamer bouwen (score 5)
- Meer investeren in duurzaam groen, goed water (score 5)

Zorg

- Wijk loopt enigszins achter op de rest t.a.v. duurzaamheid (score 4)
- Vervuiling industrie (score 5)
- Schoon water (score 4)
- Zwerfafval (score 4)

Zelf

- Beter isoleren (score 4)
- Aangeven bij gemeente (score 3)
- Zelf je afval opruimen (score 5)
- Zelf in de straat samenwerking om meer groen te maken opzetten (score 6)

Samen

- Collectief inkopen duurzame oplossingen (score 4)
- Beter op elkaar letten of het goed gaat (score 5)
- Meer aandacht voor elkaar; elkaar spreken (score 5)
- Meer gezamenlijke initiatieven (score 6)



Dubbeldam – behoud van groen/water en rust door goede infra

Wens is infrastructuur – SDG 9

Water – SDG 6/14

Groen – SDG 15

Welzijn – SDG 3

Samenwerken/betrokken zijn – SDG 17



Wens

- Meer rust door minder verkeer (score 7)
- Strategische plekken voor laadpalen (zodat auto's op andere plaatsen parkeren wat rust geeft) (score 7)
- Regenwater benutten (score 4)
- Meer kleur in de straat/leukere buurt maken (score 3)
- Meer groen en onderhouden (score 4)

Zorg

- Teveel auto's en verminderde veiligheid (score 6)
- Schaarste van water (score 5)
- Te weinig bomen (score 4)
- Hondenpoep (score 2)
- Afval op straat/te weinig prullenbakken (score 2)

Zelf

- Zorgen voor maatregelen om verkeershinder te beperken (score 3)
- Deelnemen in commissies om rust te realiseren (score 3)
- Regenton aanschaffen en pomp om dat te gebruiken voor toiletten b.v. (score 4)
- Meer groen zelf in de tuin (score 4)
- Elkaar helpen als het wat moeilijker wordt (score 3)
- Recyclen (score 2)

Samen

- Bewustwording over wat er speelt in de wijk/bewoners betrekken en elkaar betrekken bij wat we al bereiken (score 7)
- Investeren in meer groen en minder tegels (score 7)
- Handtekeningen vragen om maatregelen om verkeershinder te verminderen (score 5)
- Samen naar de gemeente gaan evt protesteren (score 4)
- Drechtwerkers betrekken (score 3)



Wielwijk – Welzijn en educatie/informatie

Groen – SDG 15

Welzijn – SDG 3

Educatie – SDG 4

Veiligheid – SDG 16



Wens

- Meer groen (score 8)
- Informatie hoe we buurtwensen kunnen indienen/welke faciliteiten en activiteiten ontplooit de gemeente; dan kunnen we die diensten/dat aanbod vinden (score 7)

Zorg

- Auto's rijden te hard (score 6)
- Te weinig groen (score 6)

Zelf

- Elkaar helpen als burens (score 5)
- Netjes afval weggooien en opruimen (score 5)
- Zelf meer groen (score 6)
- Meer samenhang, dat de wijk socialer is en dat mensen meer contact met elkaar hebben (score 6)
- Toezicht op de kinderen (score 5)
- Sociale evenementen, beter contact met elkaar (score 5)

Samen

- Samen plantenbakken plaatsen (score 5)
- Handtekeningen ophalen (score 3)
- Vuil opruimen en de buurt schoonhouden, zodat er minder meeuwen en ratten zijn (score 4)
- Mensen beter op elkaar en hun kinderen letten (score 4)
- Meer prullenbakken (score 3)
- Sociale evenementen houden met de hele wijk om zo samenhang heersend te maken (score 6)
- Vaker met elkaar samenkomen (buurthuizen) (score 5)



Crabbehof – Veiligheid, welzijn en groen

Veiligheid – SDG 16

Welzijn – SDG 3

Leven op het land – SDG 15

Samenwerking – SDG 17

Circulaire, duurzame stad – SDG 11, 12



Wens

- Lantaarnpalen op zonne-energie (duurzame energieoplossingen) (score 2)
- Meer prullenbakken (score 4)
- Meer veiligheid en toezicht (score 5)
- Verduurzaming woningen (score 4)
- Meer groen (score 4)
- Meer sociale contacten (score 3)

Zorg

- Geweld, onveilig (score 5)
- Afval op straat (score 4)

Zelf

- Sociale evenementen houden met de hele wijk om zo samenhangendheid heersend te maken (score 6)
- Vaker met elkaar samenkomen (buurthuizen) (score 4)
- Zelf meer planten (score 5)

Samen

- Dat iedereen netjes hun afval opruimt (score 4)
- Vuil opruimen en de buurt schoonhouden, zodat er minder meeuwen en ratten komen opdagen (score 3)
- Dat iedereen op elkaar let (score 4)
- Iedereen heeft die verantwoordelijkheid dus iedereen elkaar aanspreken (score 4)

De ambities van de gemeente versus de status volgens deskresearch en de wensen en zorgen van de inwoners van Dordrecht:

GEMEENTE		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	doelen gemeente	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	score desk research	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	inwoners	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Cijfers geven prioriteit aan waartoe 1 hoogste prioriteit is

ACTIES

Dynamisch inzichten in beeld.

Periodiek herhalen van de status. Door alle stakeholders te betrekken, dynamische update van de status. Het model van De Samenloop (zie hieronder) kan hierbij als leidraad dienen. De vragen zijn hierbij volgens het Ubuntu en indaba principe, voor maximale betrokkenheid.

Komende maanden zullen het aantal respondenten per wijk verder in beeld worden gebracht, duurzame ondernemers in de spotlight gezet en maatschappelijk organisaties in beeld gebracht, allen gekoppeld via de SDG aan de doelstellingen van de gemeente Dordrecht en haar inwoners.

Bij de inwoners van Dordrecht wordt bijvoorbeeld aangegeven:

“Gemeente die informeert over duurzaamheid en hoe we kwaliteit van leven in Drechtsteden kunnen verbeteren”, “Gemeente moet bewustwording t.a.v. duurzaamheid en hierover veel beter communiceren, ook over wat er allemaal al gebeurt” en “Bewustwording over natuur en toekomstige generaties” en “Gemeente moet meer op feedback reageren en zelf ook duurzaamheid voorleven”. Mensen geven aan: “Groen op gedeeld dakterras in tuindakterras op appartementencomplex” en “Plezier met elkaar maken en verbinden dmv groepsapp/activiteiten, “Samen groen onderhoud doen”. Hieruit blijkt dat de men behoefte heeft aan betere verbinding en communicatie met de gemeente en elkaar t.b.v. bewustwording en gezamenlijk actie ondernemen t.a.v. vergroenen, sociale cohesie en verduurzamen. Hoewel Dordrecht diverse projecten in gang heeft gezet, zien de inwoners niet hoe zij hierin worden betrokken en handvatten aangereikt krijgen. Om gezamenlijk de vraagstukken voor het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving aan te pakken, zoeken zij in dialoog zijn, verbinden met elkaar (zie Zwijndrecht) om echt impact te maken.

Inwoners:

Zelf:

- Zelf meer groen in tuinen en straten
- Zelf meer in contact komen met anderen en elkaar helpen als burens
- Zelf meer opzetten om te verbinden zoals straat/buurtfeesten
- Zelf verduurzaming en recycling voorleven

Samen:

- Samen naar de gemeente gaan/handtekeningen ophalen en betere interactie met gemeente
- Er voor elkaar zijn als het moeilijker wordt, elkaar betrekken wat er in de wijk speelt
- Meer samendoen voor een betere leefomgeving in de straat/wijk (feesten/sportactiviteiten e.d.)
- Collectieve, duurzame (circulaire)oplossingen oppakken

Gemeente: Vanuit de inwoners kwam de vraag of er meer educatie en informatie t.b.v. bewustwording vanuit de gemeente georganiseerd kan worden t.a.v. de kwaliteit van leven en wat men zelf en samen zou kunnen doen (handvatten). Het stimuleren van duurzame oplossingen (in huis en collectief), het stimuleren van buurtfeesten en activiteiten om te

verbinden en betrekken van inwoners om ook in de niet openbare ruimte meer groen te realiseren, essentieel. Voorbeelden hiervan zijn:

- Groene daken stimuleren met subsidies
- Geveltuinen stimuleren met subsidies/mogelijkheid bieden verruiming APV
- Tegels eruit subsidie voor meer groen in de wijk (zie ook subsidie waterschappen voor particulieren)
- Initiatieven om samen wijken groener te maken stimuleren
- Informatie geven over zelf meewerken aan vergroening en verduurzaming (regenton zoals in Zwijndrecht)
- Duurzaam en gezonder vervoer stimuleren
- Samen met Egelopvang Papendrecht inwoners van Papendrecht betrekken bij vergroten van de biodiversiteit en handvatten bieden om dit zelf ook te doen
- Middelen en laagdrempelige mogelijkheden om in dialoog te gaan met inwoners, ideeën te delen en mogelijkheden te bieden elkaar te betrekken
- Circulariteit vergroten om zo handvatten te bieden om zelf meer duurzaam te worden en afvalstromen te verminderen/anders in te richten

Ondernemers: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en gemeente en eigen onderneming aantrekkelijker maken voor nieuwe medewerkers

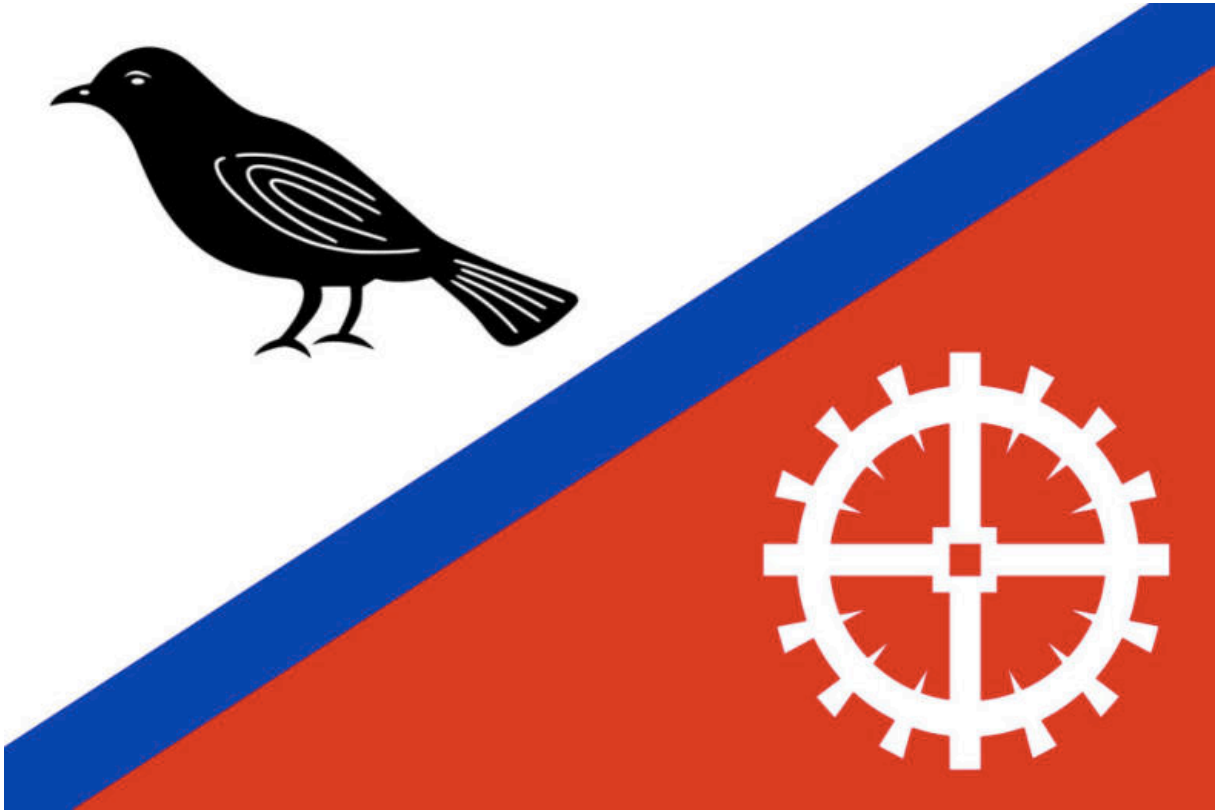
Ondernemer die hierbij een voorbeeld is, is Dordts Hout. Deze ondernemer heeft circulariteit en gezonde leefomgeving als missie. Zij laten zien hoe de lokale economie ons versterkt en minder belastend is voor onze leefomgeving. Het is belangrijk ondernemers te stimuleren bij te dragen aan de belangrijkste doelstelling van de gemeente en inwoners, zoals gezondheid, saamhorigheid, circulariteit om afvalstromen te verminderen (zie Xycles uit Hardinxveld–Giessendam) en hen maatschappelijke organisaties te sponsoren, zodat zij dit in hun duurzaamheidsverslaggeving kunnen meenemen. Hiermee maken ze zichzelf en de gemeente aantrekkelijker om bij hen te komen werken.

Maatschappelijke organisaties: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en mogelijkheden bieden voor ondernemers om hun duurzaamheidsverslaggeving te koppelen, passend bij hun missie.

Maatschappelijke organisatie die een rol kan spelen bij het realiseren van samen inzetten voor gezamenlijke activiteiten t.b.v. gezondheid en saamhorigheid in wijken is Fortius Drechtsteden en st. Leerorkest Drechtsteden. Meer maatschappelijke organisaties b.v.

- Scholen voor educatie en bewustwording over vergroening (zoals Hardinxveld–Giessendam ecoschool keurmerk),
- Social rides met de Fietsbond en
- Ideeën van Bomenridders, voor meer groen
- Philadelphia voor inclusiviteit/samen.

die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente en inwoners actieve rol laten spelen met ondersteuning van het bedrijfsleven in het realiseren van de doelstellingen van de gemeente en inwoners.





V. HARDINXVELD-GIESSENDAM

Wij hebben onze aarde en daarmee ook onze gemeente in bruikleen. Wij voelen een grote verantwoordelijkheid om er zuinig mee om te gaan, voor nu en de toekomst. Wachten is geen optie meer. Als gemeente Hardinxveld-Giessendam gaan we hiermee actief aan de slag en we hebben daarin ook een voorbeeldfunctie.

DOELSTELLINGEN KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING (Brede welvaart of SDG)

- Mobiliteitsplan: duurzaam en veilig. Introductie STOMP-principe.
- Biodiversiteit:
 - sinusbeheer,
 - natuurlijke oevers,
 - versterken van inheemse soorten en uitbreiden van het aantal soorten,
 - ontwikkelen en versterken van ecologische verbindingen tussen natuurgebieden en andere groene gebieden.Inwoners betrekken door bewustwording omtrent het thema biodiversiteit en ideeën aanreiken over een natuurvriendelijke inrichting en passend onderhoud van de tuin. Organisatie van beheer; beheer gericht op ecologisch en biodiversiteit.
- Regionale energietransitie strategie.
- Regionale klimaatadaptatie strategie.



ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN ONZE LEEFOMGEVING

A. UITKOMSTEN DESK RESEARCH



Koploper in:

- Eerste en enige gemeente met basisscholen met eco-school keurmerk
- Derde plaats met hoogst aantal energielabels boven niveau C
- Minst aantal misdaden
- Gezondste gemeente in de Drechtsteden



Verbeterpunten:

- Grootst aantal verkeersongelukken
- Hernieuwbare energie
- Vervoerswijze
- Woonlasten (geen recycle tarief)
- Score natuur m2 per inwoner
- Sport

Scores indicatoren Duurzaamheid
Alblasserdam, score

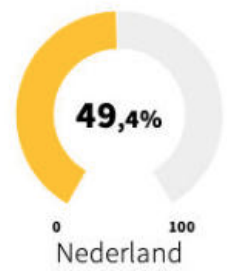


Natuur (Groen-blauwe ruimte) m2 per inwoner



2020

Overgewicht volwassenen (19 jaar en ouder)



2020

Gemeente Hardinxveld-Giessendam in vergelijking met Nederland



Score per indicator

	Score	Score NL
Milieu en energie IT	6,3	6,2
Water IT	7,9	5,4
Lucht IT	7,2	7,6
Natuur IT	4,1	6,1
Huishoudelijk afval IT	5,5	6,4
Afvalscheiding IT	5,8	5,7
Energiegebruik IT	7,8	6,2
Energiebesparing IT	7,6	7,5
CO2 woonwonen IT	7,5	6,9
Hernieuwbare energie IT	5,5	4,5
Vervoerswijze IT	6,8	4,8
CO2 wegverkeer IT	6,4	5,9

Score per indicator

	Score	Score NL
Mens en maatschappij IT	7,1	6,4
Minima IT	6,4	6,9
Onderwijs IT	6,8	6,7
Sociale zekerheid IT	7,8	6,4
Gendergelijkheid IT	7,4	7,8
Gezondheid IT	5,6	5,6
Sport IT	4,5	5,0
Burgerparticipatie IT	6,3	5,8
Veiligheid IT	7,8	6,5

Score per indicator

	Score	Score NL
Economie IT	6,6	5,9
Werkloosheid IT	6,6	7,9
Jeugdwerkloosheid IT	6,9	5,8
Werkgelegenheid IT	6,0	5,9
Solvabiliteit IT	6,5	4,4
Woonlasten IT	5,2	5,5

B. UITKOMSTEN FIELD RESEARCH

Algemeen: Uit de gesprekken kwam vaak naar voren dat men meer aandacht en aanpak van de vervuiling wil, meer groen wil, natuur inclusief bouwen voor een meer duurzame stad en verbeteren van het welzijn.

Note: Onderzoeksresultaten zijn kwalitatief en indicatief. Bedoeld om een eerste indruk te geven van de wens, de zorg, wat men zegt zelf te kunnen doen en wat we samen kunnen doen. Scores geven aan mate van belangrijkheid.



Wens van de inwoners van Hardinxveld–Giessendam

- Meer groen (score 7)
- Meer duurzame huishoudens (Score 3)

Zorg van de inwoners van Hardinxveld–Giessendam

- Sociale integratie en cohesie (welzijn en gezondheid onder druk) (score 8)
- Veiliger verkeer (score 7)
- Vervuiling (score 6)
- Beter groenbeheer (score 4)

Wat kunnen ze zelf:

- Elkaar tips geven (score 4)
- Zelf naar gemeente gaan om punten aan te geven (score 4)
- Zelf schoonhouden, meer duurzaam zijn (score 3)

Wat kunnen we samen:

- Actieve uitvoering duurzaamheid (score 7)
- Er meer voor elkaar zijn (score 6)
- Verduurzaming centrale maatregelen (score 5)

De ambities van de gemeente versus de status volgens deskresearch en de wensen en zorgen van de inwoners van Hardinxveld–Giessendam:

GEMEENTE		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
		Cijfers geven prioriteit aan waarbij 1 hoogste prioriteit is																	
divalen gemeente																			
Hardinxveld-Giessendam	score desk research																		
	inwoners																		

ACTIES

Dynamisch inzichten in beeld.

Periodiek herhalen van de status.

Door alle stakeholders te betrekken, dynamische update van de status. Het model van De Samenloop (zie hieronder) kan hierbij als leidraad dienen. De vragen zijn hierbij volgens het Ubuntu en Indaba principe, voor maximale betrokkenheid.

Komende maanden zullen het aantal respondenten per wijk verder in beeld worden gebracht, duurzame ondernemers in de spotlight gezet en maatschappelijk organisaties in beeld gebracht, allen gekoppeld via de SDG aan de doelstellingen van de gemeente Hardinxveld–Giessendam en haar inwoners.

Bij de inwoners van Hardinxveld–Giessendam wordt bijvoorbeeld aangegeven:

“Mensen inlichten en voorlichten over duurzame maatregelen en “Duurzaamheidsmaatregelen centraal regelen”. Mensen geven aan: “Naar elkaar om blijven kijken en bijv bijeenkomsten organiseren om maatregelen te bespreken” en “Vermenging van meerdere culturen”. Hieruit blijkt dat de men behoefte heeft aan betere verbinding en communicatie met de gemeente en elkaar t.b.v. bewustwording en gezamenlijk actie ondernemen t.a.v. vergroenen, sociale cohesie en verduurzamen. Om gezamenlijk de vraagstukken voor het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving aan te pakken, zoeken zij in dialoog zijn, verbinden met elkaar (zie Zwijndrecht) om echt impact te maken.

Inwoners:

Zelf:

- Zelf naar de gemeente gaan
- Zelf meer in contact komen met anderen en elkaar helpen als burens
- Zelf duurzamer zijn

Samen:

- Er voor elkaar zijn
- Elkaar tips geven t.a.v. verduurzamen
- Collectieve, duurzame (circulaire)oplossingen oppakken
- Actieve uitvoering duurzaamheid

Gemeente: Vanuit de inwoners kwam de vraag of er meer educatie en informatie t.b.v. bewustwording vanuit de gemeente georganiseerd kan worden t.a.v. de kwaliteit van leven en wat men zelf en samen zou kunnen doen (handvatten). Het stimuleren van duurzame oplossingen (in huis en collectief), het stimuleren van buurtfeesten en activiteiten om te verbinden en betrekken van inwoners om ook in de niet openbare ruimte meer groen te realiseren, essentieel. Voorbeelden hiervan zijn:

- Groene daken stimuleren met subsidies
- Geveltuinen stimuleren met subsidies/mogelijkheid bieden verruiming APV
- Tegels eruit subsidie voor meer groen in de wijk (zie ook subsidie waterschappen voor particulieren)

- Initiatieven om samen wijken groener te maken stimuleren
- Informatie geven over zelf meewerken aan vergroening en verduurzaming (regenton zoals in Zwijndrecht)
- Duurzaam en gezonder vervoer stimuleren
- Inwoners betrekken bij vergroten van de biodiversiteit en handvatten bieden om dit zelf ook te doen (met b.v. onderwijsinstellingen)
- Middelen en laagdrempelige mogelijkheden om in dialoog te gaan met inwoners, ideeën te delen en mogelijkheden te bieden elkaar te betrekken
- Circulariteit vergroten om zo handvatten te bieden om zelf meer duurzaam te worden en afvalstromen te verminderen/anders in te richten

Ondernemers: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en gemeente en eigen onderneming aantrekkelijker maken voor nieuwe medewerkers

Ondernemer die hierbij een voorbeeld is, is Xycles. Deze ondernemer heeft circulariteit en gezonde leefomgeving als missie. Zij laten zien hoe circulariteit versterkt en minder belastend is voor onze leefomgeving. Het is belangrijk ondernemers te stimuleren bij te dragen aan de belangrijkste doelstelling van de gemeente en inwoners, zoals gezondheid, saamhorigheid, circulariteit om afvalstromen te verminderen (zie Good Futures uit Alblasterdam) en hen maatschappelijke organisaties te sponsoren, zodat zij dit in hun duurzaamheidsverslaggeving kunnen meenemen. Hiermee maken ze zichzelf en de gemeente aantrekkelijker om bij hen te komen werken.

Maatschappelijke organisaties: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en mogelijkheden bieden voor ondernemers om hun duurzaamheidsverslaggeving te koppelen, passend bij hun missie.

Maatschappelijke organisatie die een rol kan spelen bij het realiseren van samen inzetten voor gezamenlijke activiteiten t.b.v. zelf vergroening en saamhorigheid in wijken is de Bomenridders (bomenverkiezing) en st. Leerorkest Drechtsteden. Meer maatschappelijke organisaties b.v.

- De Kinderkrant (voor praktische 'groene' handvatten thuis)
- St. Ovo (en ander onderwijs) een informatie project op te laten starten / gidssoorten project op laten starten
- Social rides met de Fietsbond en
- Philadelphia voor inclusiviteit/samen.
- St. Drechtse Stroom voor collectieve verduurzaming/besparing
- St. Drechtse Energie voor collectieve energieopwekking

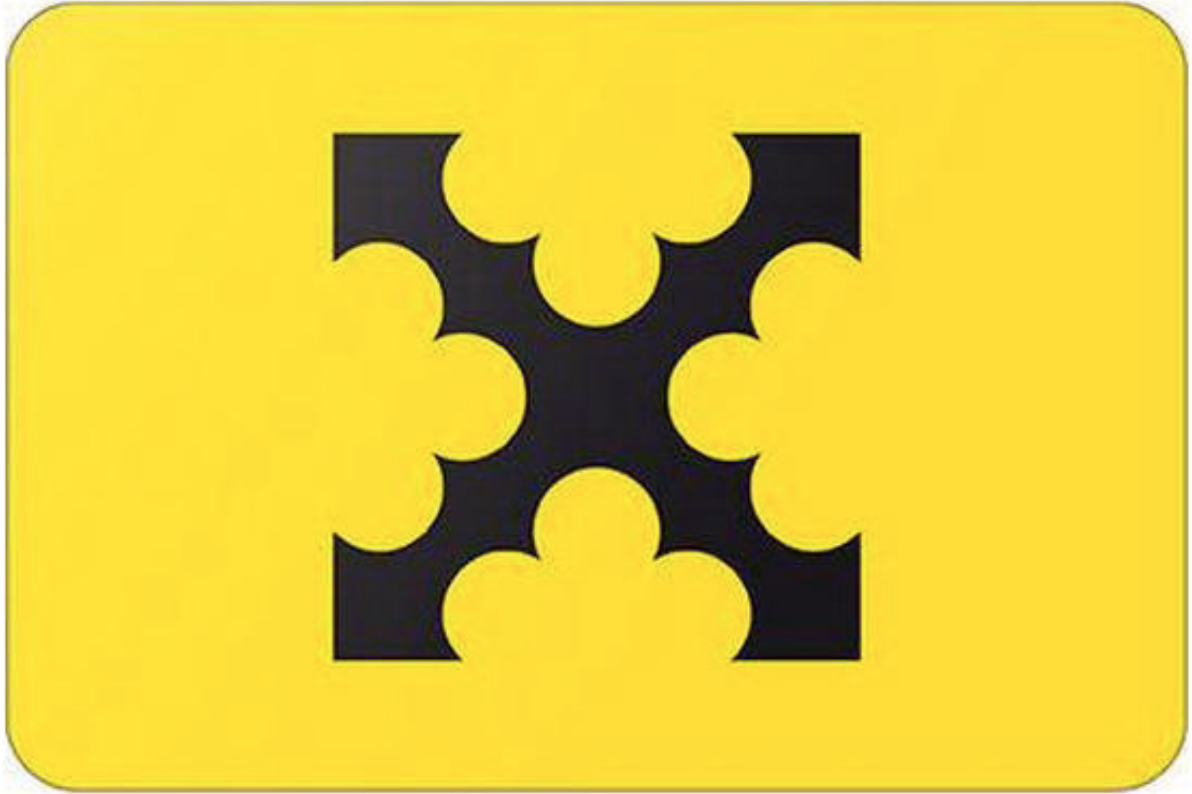
die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente en inwoners actieve rol laten spelen met ondersteuning van het bedrijfsleven in het realiseren van de doelstellingen van de gemeente en inwoners.



Dit model is een illustratie van het koppelen van doelen aan maatschappelijke organisaties, ondernemers en overkoepelende organisaties. Deze worden gedurende de komende periode verder uitgebreid met instanties en organisaties.

De prioriteit van de doelen wordt herleid uit de resultaten van het onderzoek onder de inwoners van de gemeente, waarbij steeds verder ingezoomd wordt op de wijken en straten.







VI. SLIEDRECHT

In 2050 wil de gemeente Sliedrecht energieneutraal en klimaatbestendig zijn. In de Duurzaamheidsagenda 2018–2022 staat welke stappen we de komende jaren samen kunnen zetten om dit te bereiken.

Een duurzaam Sliedrecht bereiken we alleen samen. Gemeente, bedrijven, inwoners, stichtingen en woningcorporaties dragen allemaal bij. Bij de uitvoering van de Duurzaamheidsagenda werken we samen binnen de regio Drechtsteden. Heeft u een goed idee? Laat het ons weten. Alle initiatieven zijn welkom.

Sliedrecht zet in op een groene leefomgeving die niet alleen nu, maar ook in de toekomst voor alle Sliedrechtse veilig, gezond, prettig en inspirerend is. De gemeente wil een zo groen mogelijke leefomgeving ontwikkelen en daarmee andere nodige maatschappelijke ontwikkelingen versterken. Daarin zoeken we naar manieren om efficiënt en duurzaam (samen) te werken. We zoeken de samenwerking met inwoners, organisaties en andere gemeenten om de leefomgeving samen tot een zo hoog mogelijk niveau te tillen. Het Sliedrechtse groen is in de basis schoon, heel en veilig, maar ook herkenbaar, zichtbaar en duurzaam.

Zo is Sliedrecht over 30 jaar nog steeds met trots het mooiste baggerdorp van Nederland!

DOELSTELLINGEN KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING

(Brede welvaart of SDG)

De Duurzaamheidsagenda richt zich op vier thema's:

- 1) Energie
- 2) Klimaatbestendig: slim omgaan met energie, water, grondstoffen en voedsel en duurzamer afval inzamelen, minder restafval
- 3) Schone lucht
- 4) Klimaatbestendig dorp



ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN ONZE LEEFOMGEVING

A. UITKOMSTEN DESKRESEARCH



Koploper in:

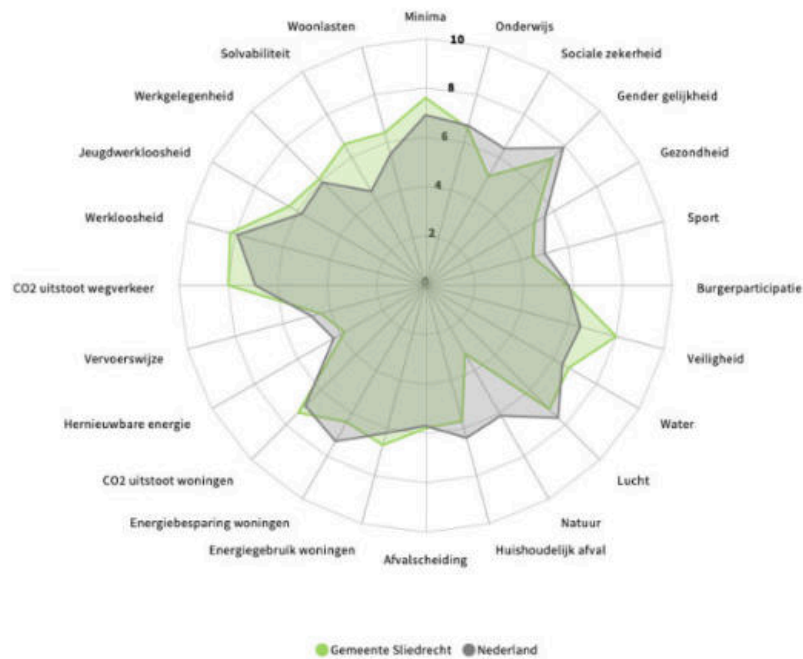
- Tweede plaats met hoogst aantal energie labels boven niveau C
- Relatief weinig misdaden
- Relatief weinig ongelukken



Verbeterpunten:

- Gezondheid: overgewicht
- Score natuur m2 per inwoner
- Woonlasten
- Hernieuwbare energie
- Vervoerswijze
- Sport
- Geen recycle tarief

Scores indicatoren Duurzaamheid
Sliedrecht, score



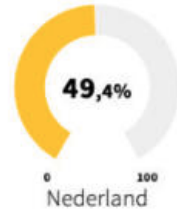
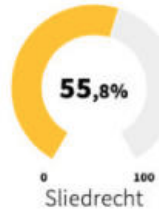
2022

Natuur (Groen-blauwe ruimte)
m2 per inwoner



2020

Overgewicht volwassenen (19 jaar en ouder)



2020

Gemeente Sliedrecht in vergelijking met Nederland



Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Milieu en energie	5,9	6,2
Water	6,7	6,4
Lucht	7,1	7,6
Natuur	6,2	6,1
Huishoudelijk afval	5,7	6,4
Afvalscheiding	5,8	5,7
Energiegebruik	6,7	6,2
Energiebilans	6,4	7,3
CO2 woningen	7,3	6,9
Hernieuwbare energie	4,8	4,1
Vervoerswijze	4,8	4,8
CO2 wegverkeer	4,6	6,9

Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Maatschappij	6,2	6,4
Minima	7,6	6,9
Onderwijs	6,6	6,7
Sociale zekerheid	5,1	6,4
Gezondheidszorg	7,3	7,8
Gezondheid	5,1	5,6
Sport	4,5	5,8
Burgerparticipatie	5,7	5,8
Veiligheid	6,0	6,5

Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Economie	6,7	5,9
Werkloosheid	6,3	7,0
Woningbouw	6,4	5,8
Werkzaamheid	6,1	5,9
Solvabiliteit	6,6	6,8
Woonlasten	6,4	5,5

B. UITKOMSTEN ONDERZOEK FIELDRESEARCH

Algemeen: Uit de gesprekken kwam vaak naar voren dat men meer aandacht en aanpak van de vervuiling wil, meer groen wil en meer sociale integratie en cohesie.

Note: Onderzoeksresultaten zijn kwalitatief en indicatief. Bedoeld om een eerste indruk te geven van de wens, de zorg, wat men zegt zelf te kunnen doen en wat we samen kunnen doen. Scores geven aan mate van belangrijkheid.



Wens van de inwoners van Sliedrecht

- Chemours sluiten (Score 9)
- Meer groen, minder verharding (score 7)
- Meer naar elkaar luisteren (Score: 3)

Zorg van de inwoners van Sliedrecht

- Vervuiling/PFAS (score 9)
- Sociale integratie en cohesie (welzijn & gezondheid onder druk) en inclusiviteit (score 8)
- Er is niets te doen (Score 7)
- Vanwege digitalisering, zijn steeds minder mensen betrokken of gaan kinderen naar buiten (Score 3)

Wat kunnen ze zelf:

- Feesten, evenementen organiseren om te verbinden (score 3)
- Zelf druk uit blijven oefenen op Chemours (score 4)
- Zelf meer groen planten (tegels eruit, groen er in) (score 4)
- Luisteren naar elkaar (buurtapp)

Wat kunnen we samen:

- Aandacht voor Chemours vasthouden (blijven vechten) (score 7)
- Actieve uitvoering duurzaamheid (score 7)
- In gesprek gaan met gemeente over verbinden (score 6)
- Gemeente moet zeggen wat ze doet en doen wat ze zegt/voorleven (score 6)
- Meer aandacht voor onze leefomgeving (score 6)
- Minder nieuwbouw (score 3)

De ambities van de gemeente versus de status volgens deskresearch en de wensen en zorgen van de inwoners van Sliedrecht:

GEMEENTE		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
		Cijfers geven prioriteit aan sector 1 hoogste prioriteit is																
	divide gemeente																	
Sliedrecht	score desk research																	
	inwoners																	

ACTIES

Dynamisch inzichten in beeld.

Periodiek herhalen van de status. Door alle stakeholders te betrekken, dynamische update van de status. Het model van De Samenloop (zie hieronder) kan hierbij als leidraad dienen. De vragen zijn hierbij volgens het Ubuntu en indaba principe, voor maximale betrokkenheid.

Komende maanden zullen het aantal respondenten per wijk verder in beeld worden gebracht, duurzame ondernemers in de spotlight gezet en maatschappelijk organisaties in beeld gebracht, allen gekoppeld via de SDG aan de doelstellingen van de gemeente Sliedrecht en haar inwoners.

Bij de inwoners van Sliedrecht wordt bijvoorbeeld aangegeven:

“Dat de sociale cohesie steeds meer achteruitgaat”, “Stoppen met lozen in de rivieren”, “Druk zetten op bedrijven zoals Chemours die de kwaliteit van leven in Sliedrecht erg slecht maken” en “Meer socialiteit tussen verschillende generaties”. Mensen geven aan: “Dat mensen naar elkaar luisteren en niet te veel op jezelf wonen maar er een gezellige sociale wijk ervan maken” en “Overleggen met de gemeente wat de mogelijkheden zijn voor dit soort ideeën”. Hieruit blijkt dat de men behoefte heeft aan betere verbinding en communicatie met de gemeente en elkaar t.b.v. bewustwording en gezamenlijk actie ondernemen t.a.v. vergroenen, sociale cohesie en verduurzamen. Om gezamenlijk de vraagstukken voor het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving aan te pakken, zoeken zij in dialoog zijn, verbinden met elkaar (zie Zwijndrecht) om echt impact te maken.

Inwoners:

Zelf:

- Zelf Bijvoorbeeld een buurtapp opzetten voor meer verbinding.
- Zelf ook meer groen te hebben.
- Zelf tegels eruit, planten erin.
- Zelf ook druk blijven zetten op bedrijven als Chemours.

Samen:

- Met elkaar praten, en bijvoorbeeld buurtfeesten organiseren en de gemeente moet informeren met hoe dat zou kunnen.
- Allemaal meer groen aanleggen in de tuinen.
- Minder verharding, meer groen.
- Jaarlijks evenementen of feesten organiseren voor de buurt waarbij mensen elkaar leren kennen en plezier kunnen hebben

Gemeente: Vanuit de inwoners kwam de vraag of er meer informatie t.b.v. industriële vervuiling en de impact op de kwaliteit van de leefomgeving van Sliedrecht en de druk die de gemeente uit (kan blijven) blijft oefenen. Ook handvatten op welke wijze de inwoners kunnen bijdragen aan de cohesie en integratie en op welke wijze de gemeente hieraan kan bijdragen. En of de gemeente actief inwoners kan stimuleren ook in de niet openbare ruimte meer groen te realiseren, essentieel. Voorbeelden hiervan zijn:

- Groene daken stimuleren met subsidies
- Geveltuinen stimuleren met subsidies/mogelijkheid bieden verruiming APV
- Tegels eruit subsidie voor meer groen in de wijk (zie ook subsidie waterschappen voor particulieren)
- Initiatieven om samen wijken groener te maken stimuleren
- Informatie geven over zelf meewerken aan vergroening en verduurzaming (regenton zoals in Zwijndrecht)
- Inwoners betrekken bij vergroten van de biodiversiteit en handvatten bieden om dit zelf ook te doen (met b.v. onderwijsinstellingen)
- Middelen en laagdrempelige mogelijkheden om in dialoog te gaan met inwoners, ideeën te delen en mogelijkheden te bieden elkaar te betrekken
- Circulariteit vergroten om zo handvatten te bieden om zelf meer duurzaam te worden en afvalstromen te verminderen/anders in te richten

Ondernemers: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en gemeente en eigen onderneming aantrekkelijker maken voor nieuwe medewerkers

Ondernemer die hierbij een voorbeeld is, is Webeasy. Deze ondernemer heeft circulariteit en gezonde leefomgeving als missie, door technische installaties heel efficiënt te maken. Zij laten zien hoe op je op die manier duurzaamheid versterkt en installaties minder belastend zijn voor onze leefomgeving. De gemeente zou op deze manier kunnen voorleven hoe met energie en grondstoffen om te gaan. Het is belangrijk ondernemers te stimuleren bij te dragen aan de belangrijkste doelstelling van de gemeente en inwoners, zoals saamhorigheid, circulariteit (zie Xycles in Hardinxveld) om afvalstromen te verminderen (zie Good Futures uit Alblasterdam) en hen maatschappelijke organisaties te sponsoren, zodat zij dit in hun duurzaamheidsverslaggeving kunnen meenemen. Hiermee maken ze zichzelf en de gemeente aantrekkelijker om bij hen te komen werken.

Maatschappelijke organisaties: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en mogelijkheden bieden voor ondernemers om hun duurzaamheidsverslaggeving te koppelen, passend bij hun missie.

Maatschappelijke organisatie die een rol kan spelen bij het realiseren van samen inzetten voor gezamenlijke activiteiten t.b.v. zelf vergroening en saamhorigheid in wijken is de Bomenridders (bomenverkiezing voor scholen) en st. Leerorkest Drechtsteden. Meer maatschappelijke organisaties b.v.

- De Kinderkrant (voor praktische 'groene' handvatten thuis)
- Social rides met de Fietsbond
- St. Drechtse Stromen voor collectieve verduurzaming/besparing
- St. Drechtse Energie voor collectieve energieopwekking

die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente en inwoners actieve rol laten spelen met ondersteuning van het bedrijfsleven in het realiseren van de doelstellingen van de gemeente en inwoners.



Dit model is een illustratie van het koppelen van doelen aan maatschappelijke organisaties, ondernemers en overkoepelende organisaties. Deze worden gedurende de komende periode verder uitgebreid met instanties en organisaties.

De prioriteit van de doelen wordt herleid uit de resultaten van het onderzoek onder de inwoners van de gemeente, waarbij steeds verder ingezoomd wordt op de wijken en straten.







VII. ZWIJNDRECHT

Een krachtig Zwijndrecht, klaar voor de toekomst. Een Zwijndrecht waar we trots op zijn. Waar het fijn wonen, werken en verblijven is én blijft. Waar we met elkaar kunnen blijven genieten van de natuur, de rust en de ruimte. Dat is wat we willen! En al dat moois willen we behouden, versterken en doorgeven aan toekomstige generaties. Een uitdaging die van iedereen inspanningen vraagt. Een duurzaamheidsopgave die we alleen samen kunnen realiseren.

DOELSTELLINGEN KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING (Brede welvaart of SDG)

Verduurzamen van Zwijndrecht is een enorme uitdaging. De gemeente heeft in het Programma Duurzaamheid 2024–2027 de ambities voor de komende jaren vastgelegd.

Voor het opstellen van het programma is de gemeente uitgebreid in gesprek gegaan met inwoners om hun wensen, zorgen en ideeën rondom duurzaamheid in kaart te brengen. Medewerkers van de gemeente zijn op verschillende plekken in Zwijndrecht en Heerjansdam de straat op gegaan om het gesprek aan te gaan. Daarnaast is er een informatieve avond over duurzaamheid in het gemeentehuis georganiseerd. Is er een digitale enquête gehouden, die bijna 200 keer is ingevuld. De gemeente is blij met alle inbreng. De inzichten zijn verzameld en verwerkt in het nieuwe programma.

Het programma zet in op drie duurzame ambities:

- **Energieneutraal**
Opwekken van hernieuwbare energie
- **Klimaat adaptief**
Vorbereiden op extreem weer
- **Circulaire economie**
Zo min mogelijk afval

Samenbouwen aan duurzaam en bloeiend Zwijndrecht

De komende jaren gaat de gemeente hard aan de slag om dit programma uit te voeren. Uiteraard in samenwerking met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Gezamenlijk bereiken we een groter effect.



ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN ONZE LEEFOMGEVING

A. UITKOMSTEN DESK RESEARCH



Koploper in:

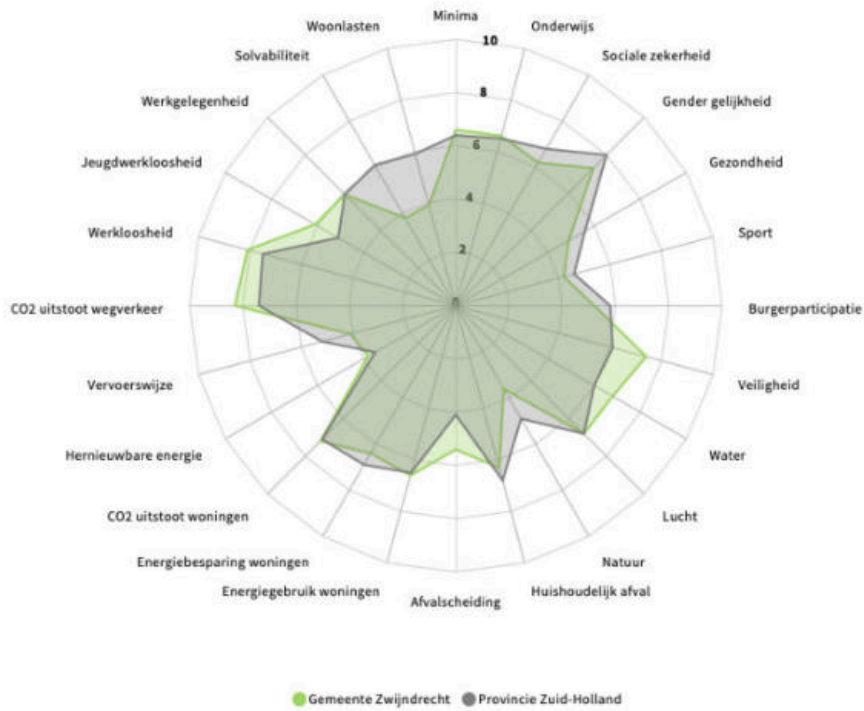
- Tweede plaats met minst aantal ongelukken
- Energieverbruik woningen



Verbeterpunten:

- Energie transitie
- Diversiteit en inclusiviteit
- Score natuur m2 per inwoner
- Gezondheid
- Sport
- Hernieuwbare energie
- Vervoerswijze

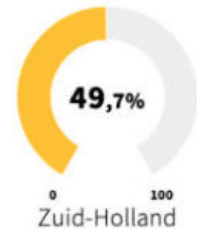
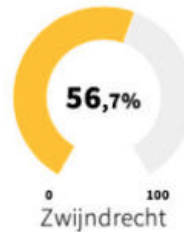
Scores indicatoren Duurzaamheid Zwijndrecht, score



Natuur (Groen-blaue ruimte) m2 per inwoner



Overgewicht volwassenen (19 jaar en ouder)



Gemeente Zwijndrecht in vergelijking met Nederland



Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Milieu en energie	6,9	6,2
Water	6,8	6,4
Lucht	6,8	7,8
Natuur	6,6	6,1
Huishoudelijk afval	6,9	6,4
Afvalscheiding	6,4	5,7
Energiegebruik	6,6	6,2
Omgevings	6,4	7,2
CO2 woningen	7,2	6,9
Hernieuwbare energie	6,8	6,3
Werkloosheid	6,1	6,8
CO2 wegverkeer	6,3	6,9

Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Mens en maatschappij	6,1	6,4
Minima	6,6	6,9
Ordnings	6,6	6,7
Sociale zekerheid	6,2	6,4
Gendergelijkheid	7,8	7,9
Gezondheid	6,6	6,6
Sport	6,2	6,9
Burgerparticipatie	6,2	6,8
Veiligheid	7,4	6,5

Score per indicator

Indicator	Score	Score NL
Economie	6,4	6,9
Veiligheid	6,1	5,8
Jeugdwerkloosheid	6,1	5,8
Werkloosheid	5,9	5,9
Solvabiliteit	6,8	6,4
Woonlasten	7,9	6,5

B. UITKOMSTEN FIELD RESEARCH

Algemeen: Uit de gesprekken kwam vaak naar voren dat men meer aandacht en aanpak voor het klimaat wil, meer groen wil en meer samenwerking.

Note: Onderzoeksresultaten zijn kwalitatief en indicatief. Bedoeld om een eerste indruk te geven van de wens, de zorg, wat men zegt zelf te kunnen doen en wat we samen kunnen doen. Scores geven aan mate van belangrijkheid.



Wens van de inwoners van Zwijndrecht

- Huisvuil betaalbaar (score 6)
- Meer duurzame huishoudens (Score 6)
- Duurzame leefomgeving (Score 5)
- Meer duurzaam vervoer (elektrische fietsen en auto's) (Score 4)

Zorg van de inwoners van Zwijndrecht

- Beter groenbeheer (score 8)
- Meer betrokkenheid bij elkaar (score 7)
- Meer groene energie (score 6)
- Te weinig groen en te veel verharding (score 5)

Wat kunnen ze zelf:

- Luisteren en beter communiceren (score 5)
- Meer duurzaam vervoer (score 4)
- Betrekken jeugd (score 4)
- Meer groen zelf planten (score 4)

Wat kunnen we samen:

- Gemeente moet voorleven (score 7)
- Meer integratie en doorstroming (score 6)
- Wijken leefbaar houden (onderhoud en groen) (score 6)
- Afvalstroom (blijvend) verbeteren (score 5)

De ambities van de gemeente versus de status volgens deskresearch en de wensen en zorgen van de inwoners van Zwijndrecht:

DEMEENTE	13	15	17	9	10	7	11	12	14	16	8	5	6	10	13	15	17	9	10	7	11		
duiken gemeente	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Zwijndrecht score desk research	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
inwoners	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

ACTIES

Dynamisch inzichten in beeld.

Periodiek herhalen van de status. Door alle stakeholders te betrekken, dynamische update van de status. Het model van De Samenloop (zie hieronder) kan hierbij als leidraad dienen. De vragen zijn hierbij volgens het Ubuntu en Indaba principe, voor maximale betrokkenheid.

Komende maanden zullen het aantal respondenten per wijk verder in beeld worden gebracht, duurzame ondernemers in de spotlight gezet en maatschappelijk organisaties in beeld gebracht, allen gekoppeld via de SDG aan de doelstellingen van de gemeente Zwijndrecht en haar inwoners.

Bij de inwoners van Zwijndrecht wordt bijvoorbeeld aangegeven:

“Gemeente mensen erbij betrekken van wat er speelt”, “Groen wordt niet meer bij gehouden vooral bij sloot”, “Huisvuil betaalbaar maken, want mensen kunnen het niet betalen en gooien het eraan” en “Meer duurzaam vervoer”. Mensen geven aan: “Meer aandacht voor sociale aspecten zoals kunst en cultuur om de wijk gezelliger te maken” en “Dat Zwijndrecht nog meer achteruitgaat dan wat het al doet”. Hieruit blijkt dat de men behoefte heeft aan betere verbinding en informatie/communicatie met en van de gemeente en met elkaar t.b.v. bewustwording en gezamenlijk actie ondernemen t.a.v. vergroenen, sociale cohesie en verduurzamen (o.a. vervoer). Om gezamenlijk de vraagstukken voor het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving aan te pakken, zoeken zij in dialoog zijn, verbinden met elkaar om echt impact te maken.

Inwoners:

Zelf:

- Zelf vaker bij de gemeente aan de bel trekken.
- Zelf ook meer groen te hebben.
- Zelf tegels eruit, planten erin.
- Jongeren stimuleren zelf ook initiatief te nemen.

Samen:

- Samen groen onderhouden en luisteren naar elkaar.
- Wijk leefbaar houden, ook elkaar aanspreken met respect.
- Minder verharding, meer groen.
- Collectieve energie/duurzaamheidsmaatregelen

Gemeente: Vanuit de inwoners kwam de vraag of er meer informatie en handvatten kunnen komen en echt samen te werken om de vergroening en verduurzaming te realiseren. Ook handvatten op welke wijze de inwoners kunnen bijdragen aan de cohesie en integratie en op welke wijze de gemeente hieraan kan bijdragen. En of de gemeente actief inwoners kan stimuleren ook in de niet openbare ruimte meer groen te realiseren, essentieel. Voorbeelden hiervan zijn:

- Groene daken stimuleren met subsidies
- Geveltuinen stimuleren met subsidies/mogelijkheid bieden verruiming APV

- Tegels eruit subsidie voor meer groen in de wijk (zie ook subsidie waterschappen voor particulieren)
- Initiatieven om samen wijken groener te maken stimuleren
- Informatie geven over zelf meewerken aan vergroening en verduurzaming
- Inwoners betrekken bij vergroten van de biodiversiteit en handvatten bieden om dit zelf ook te doen (met b.v. onderwijsinstellingen)
- Middelen en laagdrempelige mogelijkheden om in dialoog te gaan met inwoners, ideeën te delen en mogelijkheden te bieden elkaar te betrekken
- Circulariteit vergroten om zo handvatten te bieden om zelf meer duurzaam te worden en afvalstromen te verminderen/anders in te richten

Ondernemers: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en gemeente en eigen onderneming aantrekkelijker maken voor nieuwe medewerkers

Ondernemer die hierbij een voorbeeld is, is Eblo Seating. Deze ondernemer heeft circulariteit en gezonde leefomgeving als missie, door het hele bedrijfspannend duurzaam te maken en ook in haar dienstverlening de gezondheid voorop te zetten. De gemeente zou op deze manier kunnen voorleven hoe met gezondheid en duurzame gebouwen om te gaan. Het is belangrijk ondernemers te stimuleren bij te dragen aan de belangrijkste doelstelling van de gemeente en inwoners, zoals saamhorigheid, circulariteit (zie Xycles in Hardinxveld) om afvalstromen te verminderen (zie Good Futures uit Alblasterdam) en hen maatschappelijke organisaties te sponsoren, zodat zij dit in hun duurzaamheidsverslaggeving kunnen meenemen. Hiermee maken ze zichzelf en de gemeente aantrekkelijker om bij hen te komen werken.

Maatschappelijke organisaties: bijdragen aan realiseren doelen gemeente en inwoners en mogelijkheden bieden voor ondernemers om hun duurzaamheidsverslaggeving te koppelen, passend bij hun missie.

Maatschappelijke organisatie die een rol kan spelen bij het realiseren van samen inzetten voor gezamenlijke activiteiten t.b.v. zelf vergroening en saamhorigheid in wijken is de Bomenridders (bomenverkiezing voor scholen) en st. Leerorkest Drechtsteden. Meer maatschappelijke organisaties b.v.

- De Kinderkrant (voor praktische 'groene' handvatten thuis)
- Social rides met de Fietsbond
- St. Drechtse Stroom voor collectieve verduurzaming/besparing
- St. Drechtse Energie voor collectieve energieopwekking

die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente en inwoners actieve rol laten spelen met ondersteuning van het bedrijfsleven in het realiseren van de doelstellingen van de gemeente en inwoners.



Dit model is een illustratie van het koppelen van doelen aan maatschappelijke organisaties, ondernemers en overkoepelende organisaties. Deze worden gedurende de komende periode verder uitgebreid met instanties en organisaties.

De prioriteit van de doelen wordt herleid uit de resultaten van het onderzoek onder de inwoners van de gemeente, waarbij steeds verder ingezoomd wordt op de wijken en straten.



6. Nawoord

Zo kan het ook: de Samenloop Drechtsteden. 21 September 2024.

De kickoff van de Drechtse Almanak. Een pilot om bij te dragen aan het verbeteren van de kwaliteit van onze leefomgeving in de Drechtsteden.

Dank aan Rob Van Poelje van SDG Nederland die in twee uur Margreet de Deugd, Drs Ralph Lafleur, Arno Janssen, Tanja de Jonge Rik van der Linden Ton Spek Ronald de Meij vrijwel alle wethouders van de Drechtsteden heeft ontmoet en ook waren er twee burgemeesters Jan Willem Boersma van Alblasterdam en Dirk Heijkoop van Hardinxveld-Giessendam daarmee ook verbinding gemaakt met de SDG binnen en tussen de gemeenten. Hierbij zijn de SDG niet alleen als kapstok maar ook als universele parameters ingezet. Om met de inzichten, vertaald met eenduidige parameters, verbinding en acties gekoppeld (gap analyse) aan ambities en vraagstukken als uitkomst, concreet te kunnen vertalen. Deze koppeling is essentieel om draagvlak te realiseren.

Omdat de info opgehaald met kinderen bij de inwoners vandaan komt. Zo is de verbinding gelegd en afgestemd tussen beleid en wat er bij inwoners leeft.

Want zo kan het ook: naar buiten en in dialoog gaan, dat hebben de kinderen afgelopen periode gedaan in alle gemeenten van de Drechtsteden. Deze pilot laat zien dat de SDG een structuur biedt om diverse gemeenten, communities en groepen met hun eigen ambities en zorgen, eigen en gezamenlijke aanpak richting en inhoud geeft aan de acties. De methode van ophalen van info (met het onderwijs) zorgt voor de dialoog die zo nodig is tussen mensen. Luisteren en gehoord worden, zien en gezien worden. Zo is er consensus gerealiseerd tijdens de klimaatop in 2015 en zo gebeurde het nu ook. De eerste stap is consensus over het gezamenlijke doel. Die is gisteren gezet. Dat is de eerste stap van Indaba, Ubuntu. Het gevolg was dat 195 landen het klimaatakkoord ondertekenden. En aan de slag gingen. En het gevolg van 21 september is dat alle wethouders hiermee verder gaan, het onderwijs Stedelijk Dalton Lyceum MBO OBS de wilgen HBO Academy die als eerste meewerkten aan de pilot, de input kan blijven ophalen en de stakeholders allemaal betrokken zijn. In het klein wat op alle kades letterlijk gebeurde op 21 september 2024:



Met steun van overkoepelende organisaties Smart Delta Drechtsteden, SDG Nederland, Platform Duurzaamheid Dordrecht, duurzame ondernemers Good Futures, Van Wijnen, Altec Industrial Identification, Dordts Hout, Xycles Textile B.V., Webeasy, EBLO Seating, de eerste van een reeks die gaan volgen in dit verband, maatschappelijke organisaties, Kinderkrant Drechtsteden, Stichting Leerorkest Drechtsteden, Fortius Drechtsteden, Platform Duurzaam Dordrecht, Waterschap Hollandse Delta, Egelopvang Papendrecht, HVC, SDG Alblasterdam, Gemeente Alblasterdam Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht Gemeente Papendrecht, Gemeente Dordrecht, Gemeente Hardinxveld-Giessendam, Gemeente Sliedrecht, Gemeente Zwijndrecht en van jong tot oud. En tevens hierbij dank aan Arnoud Offerhaus, Charley Smink, Remco Dupuis, Louise van de Worp, Boaz van Luijk, Ferry Van Jaarsveld, Frits Lakemeier, Gerard Schouw, Marco de Grauw, William Nederpelt, Aqualiner, Stroomlijn, RTV Dordrecht en Papendrecht, Weekblad De Brug en alle andere partijen die dit initiatief mogelijk hebben gemaakt.

Ik denk dat ik dit gedeelte wel het mooiste vond: kinderen van 16 die normaal veel meer online of op hun telefoon, gingen de wijken in. Eerst wat onzeker, daarna nieuwsgierig. En de verhalen die loskwamen! Uiteraard niet overal waar ze aanbelden, maar het overgrote deel wilde hun vragen wel beantwoorden. Daarom een dankwoord aan alle inwoners die ondervraagd zijn, op naar de volgende 500!

Schitterend hoe volwassen uitlegden welke wensen en zorgen zij hebben over de kwaliteit van onze leefomgeving, maar ze vertelden de kinderen ook wat zij zelf deden en konden doen en wat we samen kunnen doen. En de antwoorden die de kinderen kregen waren echt. Omdat de kinderen het vroegen. Zo maken de kinderen de verbinding tussen de volwassenen de toekomst. Mensen moesten er wel over nadenken. En dat was precies de bedoeling. De kinderen leerden dat door het stellen van vragen, mensen heel veel ideeën, oplossingen en tips hadden. Maar vooral dat door er gewoon op uit te gaan, je zoveel kunt ontdekken! Mijn grootste dank gaat uit naar hen, alle kinderen en jongvolwassenen die het mogelijk maakte om dit onderzoek, De Samenloop en de Drechtse Almanak te realiseren. Het is minste wat we voor jullie kunnen doen.

Dus dit is gelijk een oproep: ga er op uit! Praat met je buur. Maak verbinding. Geef het door. Dat is precies wat afgelopen zaterdag tijdens de Samenloop gebeurde: er op uit, met elkaar in gesprek, met elkaar verbinden en doorgeven met de Drechtse Almanak als tastbaar resultaat.

De kinderen zijn de helden. Ik vond het een geweldige ervaring om getuige te mogen zijn van de dialoog en ik kan het iedereen aanbevelen een keer mee te gaan! Dit was een pilot van hoe het ook kan. Een voorstel om ook in andere regio's in te zetten. Doen? 😊 Zo zijn alle leeftijden betrokken bij het verbeteren van de kwaliteit van onze leefomgeving in de Drechtsteden! Zo kan het ook.



Betrokken besluitvorming: Indaba

In de slotfase van de klimaatop in Parijs lastte Laurent Fabius, de Franse minister van Buitenlandse Zaken en voorzitter van de 21ste klimaatconferentie, een traditionele Zuid-Afrikaanse consultatieronde in. De zogenoemde ‘Indaba’ is een oud Zoeloegerbruik, waarbij de mening van alle betrokkenen wordt gehoord om in een complexe zaak tot een oplossing te komen (Vos, 2015). Het recht op medezeggenschap is gekoppeld aan de plicht tot medeverantwoordelijkheid en geïntegreerd in de organisatiestructuur. Auteur: Annette Nobuntu Mul

De Indaba is een geïnstitutionaliseerde methode die helpt om met veelzijdige maatschappelijke problemen om te gaan door middel van een open, publieke discussie met alle betrokkenen. Met het instellen van een Indaba erkenden de Zoeloes dat er een maatschappelijk probleem speelde dat de hele gemeenschap aanging en dat er geen enkel individu alle aspecten van het probleem zou kunnen begrijpen. In het beste geval kon elk van de betrokkenen een of twee facetten van het probleem bevatten. De collectieve wijze waarop naar de oplossing werd gezocht betekende dat er sprake was van een gezamenlijke inzet voor het oplossen van het probleem, en dat het collectief de macht had om de oplossing te implementeren als men er eenmaal bij was aangekomen (Jordan, 2005).

Ons sociale verkeer is in deze postmoderne tijd dynamisch, complex en relatief. Zo kunnen er op onvoorspelbare momenten verstoringen of veranderingen optreden (dynamisch), gaat het altijd om een samenspel van verschillende processen (complex) en bestaat er niet een werkelijkheid, maar verschillende waarheden die samen de werkelijkheid vormen (relatief).

De betrokken besluitvorming van de Indaba helpt dit ingewikkelde sociale verkeer te trechteren tot efficiënte vergaderingen, gedeelde verantwoordelijkheid, draagkracht en een betere uitvoering van besluiten.

Wie zijn we hier?

Maar al te vaak schieten we in onze behoefte aan pragmatisme, efficiency en vermeende eensgezindheid over het onderwerp en de doelstelling heen in de actie van agendapunten: wat, hoe, waarheen en meeste stemmen gelden.

De Indaba hecht groot belang aan de ‘wie-vraag’: wie zijn wij? Letterlijk wordt er gevraagd: uit welke kano kom je? Wij zouden dit kunnen vertalen naar: uit welk nest kom je? Hiermee wordt met respect stilgestaan bij ieders afkomst, de meegenomen waarden vanuit ons verleden. Door deze belangrijke menselijke onderstroom te erkennen in het belang van de komende besluitvorming erkennen we het belang van persoonlijke professionaliteit, waarbij we persoon en professie wel onderscheiden, maar niet scheiden. Niet voor niets begroeten de Zoeloes elkaar met “*Sawubona*”: *Ik zie jou*. Het antwoord is dan “*Sikhona*”: *Hier ben ik*. Hier komen onze fundamentele menselijke behoeften aan het licht: onze wederkerige behoeften aan ‘erkenning’ en ‘van betekenis zijn’. Het begint met het ‘zien van de ander’.

“We inhabit a world which is characterized by diversity”
Archbishop Desmond Tutu

Tijd en duurzaamheid

Besluitvorming volgens de Indaba neemt niet meer tijd in beslag dan het opleggen van beslissingen of het werken met voorkeurstemmen. Het probleem met oplossingen op basis van voorkeurstemmen is vaak dat een dominante meerderheid een oplossing ‘oplegt’ aan een minderheid die door protest en conflict de kwaliteit van de oplossing ondermijnt (Tielemans, 2014). Als je de werkelijkheid van een individu of minderheid ontkent, ontstaat er een onbestuurbaar proces: rooibouw op een stukje grond levert het jaar erop een slechte oogst.

Het akkoord op basis van het ‘geen–fundamenteel–bezwaarprincipe’ bevindt zich op de lijn tussen de polen ‘daar kan ik mee leven’ en ‘volledig mee eens’. Indien er zich toch opnieuw een fundamenteel bezwaar aandient, dan verdient dat en het teamlid opnieuw aandacht en wordt er teruggegaan naar de eerdere stappen in het besluitvormingsproces.

Bij het nemen van belangrijke en complexe beslissingen op beleidsniveau kan het zijn dat er meer tijd wordt geïnvesteerd in de meningsvormende fase: achterliggende belangen, behoeften en waarden komen op tafel en kunnen onderling conflicterend zijn. Deze tijdsinvestering wordt veelal gecompenseerd door een vlotte besluitvormingsfase. Het eigenlijke voordeel van het werken volgens de Indaba is dat besluiten gedragen worden door alle teamleden, omdat er geen fundamentele bezwaren overblijven.

**If you wanna go fast... go alone
If you wanna go far... go together**

Nelson Mandela



Meestal zullen alle teamleden het besluit op een zorgzame, gemotiveerde manier ondersteunen en uitvoeren. Bij veranderingen of onvoorziene omstandigheden zal er meer initiatief en betrokkenheid getoond worden om aanpassingen te doen, dan bij een besluit dat van ‘bovenaf’ opgelegd wordt. ■

Annette Nobuntu Mul (1960) is founder van Ubuntu Society, Stichting Ubuntu Nederland en redactielid van het *Tijdschrift voor Coaching*. Als Gestalttherapeut, supervisor en executive coach is zij al ruim vijftien jaar werkzaam in Nederland en Zuid–Afrika. Zij geeft trainingen in Indaba. De module In–daba maakt deel uit van de opleiding *Ubuntu & Leiderschap* (www.ubuntusociety.nl)

8 Bronnen

1. RaboResearch, Vijf typen Nederlandse regio's als aanknopingspunt voor regionaal welvaartsbeleid, 2023
2. CBS, Monitor Brede Welvaart, indicator Menselijk kapitaal (Corop-niveau Zuidoost-Zuid-Holland)
3. GGD, CBS & RIVM, Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen
4. CBS, Monitor Brede Welvaart, indicator Materiële welvaart
5. CBS, Sociaaleconomische status
6. Cijfers uit deze paragraaf zijn gebaseerd op het CBS, Monitor Brede Welvaart, indicator Gezondheid en indicator Milieu
7. Geraadpleegd januari 2024
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingssamenwerking/internationale-afspraken-ontwikkelingssamenwerking>
8. Geraadpleegd juni 2024
https://www.onderzoekcentrumrechtsteden.nl/Publicaties/Fysiek/Publicaties_Bewonerspanel/Zwijndrecht_Groen_in_Zwijndrecht
9. Geraadpleegd juni 2024
https://www.onderzoekcentrumrechtsteden.nl/Publicaties/Fysiek/Publicaties_Bewonerspanel/Papendrecht_Bekendheid_duurzaamheid
10. Geraadpleegd juni 2024
https://www.onderzoekcentrumrechtsteden.nl/Publicaties/Fysiek/Publicaties_Mobiliteit_en_milieu/Luchtkwaliteit_in_Papendrecht
11. Geraadpleegd juni 2024
https://www.onderzoekcentrumrechtsteden.nl/Publicaties/Fysiek/Publicaties_Bewonerspanel/Sliedrecht_Duurzaamheidsvisie_Sliedrecht
12. Geraadpleegd juni 2024 <https://www.alblasserdam.net/nieuws/108236/nieuw-grondstoffenplan-in-voorbereiding>
13. Geraadpleegd juni 2024 Geraadpleegd juli 2024
<https://gdindex.nl/dashboard/dashboard/duurzaamheid>
14. Geraadpleegd mei 2024: <https://duurzaam-drechtsteden.nl/klimaatadaptatie/>
15. Geraadpleegd januari 2024
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingshulp/internationale-afspraken-ontwikkelingshulp>
16. Geraadpleegd februari 2024 <https://www.sdgnerland.nl/de-17-sdgs/>

Dank aan alle inwoners van de Drechtsteden.
We nodigen jullie allemaal uit om mee te gaan!



DRECHTSE ALMANAK

Dordrecht



Papendrecht



Sliedrecht



Alblasserdam



Hardinxveld-
Giessendam



Zwijndrecht



Hendrik-Ido-
Ambacht

Voor een betere &
duurzame kwaliteit van
leven in de Drechtsteden

